

ЛУИДЖИ КАПУАНА

ОТ УПОРСТВО

—
РАЗПИТ

Превод от сицилиански Даниела Илиева

Луиджи Капуана

ОТ УПОРСТВО

РАЗПИТ

Всички права запазени.

Авторските права върху текста на тази книга
принадлежат изцяло на преводача.

© Превод от сицилиански Даниела Илиева

© Оформител Ивайло Найчев

ISBN 978-954-92515-8-6

Луиджи Капуана

Луиджи Капуана – италиански писател (Минео 1839 – Катания 1915), преподавател във Висшия педагогически институт в Рим и след това в Университета в Катания. Първите му изяви са като поет, но не след дълго интересите му се насочват към литературната критика и проза. Именно в прозата е неговият изключителен принос, не само заради точният поглед и изтънчен вкус, оформени под влиянието на Де Санктис и оказали влияние върху Верга и Пирандело в техния литературен избор, но преди всичко заради убедеността, с която за първи път в Италия налага натуралистичния роман (*Studi sulla letteratura contemporanea, prima serie*, 1880; *seconda serie*, 1882; *Gli "ismi" contemporanei*, 1898; есс.). В многобройните си новели (*Le paesane*, 1894; *Nuove paesane*, 1898 и т.н.), както и в романите (*Giacinta*, 1879; *Profumo*, 1890; *Il Marchese di Roccaverdina*, 1902 – считан за най-доброто му постижение – Маркиз Рокавердина, превод на български Никола Иванов, Народна култура, 1974г.) наблюденията му върху психологията и необичайното, често го ограничават в рамките на научното любопитство, но една проникателност, изцяло самобитна, го насочва към сполучливото описание на герои и сцени в атмосферата на сицилианската провинция. Капуана е автор на приказки и разкази за деца (*C'era una volta*, 1882; *Scurpiddu*, 1898; *Cardello*, 1907; и т.н.).

Луиджи Капуана
ОТ УПОРСТВО

ДЕЙСТВАЩИ ЛИЦА

Дон Калойру Риджу

Дон Мариу Коста, негов приятел

Дон Вартулу Дзокку, баща на

Дон Филчану, годеник на Бининя

Дон Микилину Галанти, приятел на Дзокку

Паулу Сбрача

Кармину Лузиу, наречен Каннамегга

Тину Сфирраџа

Нину Мели

приятели на

Сару Спата

Доктор Ла Роза

Донна Треза Риджу

Бининя и Анчилегга дъщери на Дон Калойру и Донна
Треза

Акушерката гонн` Антониа

Чичча, слугиня при семейство Риджу

Клисарят на Санта Анна

Музиканти и певци за ноцната серенада.

*Сцената за първо действие е в дома на дон Калойру;
тази за второ действие – в дома на Сару Спата;
за трето действие, в дома на дон Мариу Коста.*

Малко провинциално градче в Сицилия

В наши дни.

ПЪРВО ДЕЙСТВИЕ

Стая в дома на дон Калойру. В дъното е балконът. Две врати вляво водят към вътрешните стаи. Входната врата е вдясно. Върху стара етажерка са поставени ваза с изкуствени цветя под стъклен похлупак, канделабър от посребрено стъкло и часовник с махало. Има още канапе, износени фотьойли и кръгла масичка в средата на помещението, старовремски столове, портрети на бащата и майката на дон Калойру. На масичката са сложени снимки в рамка, бутилки с ликьор розолио, чаши и поднос със сладкиши.

СЦЕНА I

Дон Калойру, Донна Треза и Анчиледда

Дон Калойру (*по риза, към Анчиледда*) Завържи ми връзката.

Анчиледда Да, татко. По-добре да ти вземем връзки на ластик.

Дон Калойру Според майка ти, трябва да сме по модата!

Донна Треза Сега пък аз съм виновна! Една връзка не може да си върже.

Дон Калойру (*изгубил търпение*) Аз съм от старата школа. (*Към Анчиледда*) И ти ли не можеш? (*Анчиледда успява да завърже връзката*) Къде е Бининя?

Донна Треза Облича се.

Анчиледда (*под сурдинка*) Реше си косите и плаче.

Донна Треза И тази сватба!... Душата ми се свива.

Дон Калоѝру Защо плаче?

Анчиледда Ами знам ли?... Няма да го вземе на драго сърце.

Дон Калоѝру Капризи. Вече каза да, нали така? Тогава? Да благодари на Господ и да целуне земята пред себе си. Къде ще намери друго момче като Филичану, имотно, със занаят, от уважавана фамилия? И само като помисли, че ще влезе в къща, където ще я обичат повече от дъщеря и ще я носят на ръце.

Донна Треза Това е вярно. Обаче аз все казвам... насилала хубост...

Дон Калоѝру (*ядосан*) Насила ли? Като че ли някой пистолет ѝ е опрѝл?

Анчиледда Ваша милост ѝ каза: Прави каквото знаеш; но ако е на твоя глава, помни, че повече няма да те считам за своя дъщеря!

Дон Калоѝру Така се казва, понеже вас, неженените млади, човек не може да ви накара да чуete кое е право и кое не и трябва да ви посплаши. Е, да... А тя какво отговори?... Да, татко. Така ли желаш? Така ще постѝпя.

Донна Треза Хайде сега, върви да си сложиш жилетката и пардесюто. По риза ли да те видят хората?

Дон Калоѝру Като слушам такива приказки... (*към Анчиледда*) Виж дали се е облякла... Пък после, като му дойде времето и за тебе ще помислим. Ти само гледай да пораснеш. Акълът ти е на място; не си като сестра ти.

Анчиледда Да, татко. Обаче съпруга, ако може, искам аз да си го потърся.

Дон Калоѝру Ти гледай да пораснеш. После ще си говорим (*излиза*).

СЦЕНА II

Донна Треза и Анчиледда

Донна Треза Сестра ти, какво каза?

Анчиледда Нищо. Плачеше без да продума. А пък аз ѝ казах: – Сега какво искаш? Нали склони. – А тя ми отговори: – Остави ме на мира: не се меси. – Показа се на прозореца и направи някакъв знак. А после, без много да му мисля, се показах и аз... Той беше там, на ъгъла на къщата, до лампиона, който вечер палят.

Донна Треза Кой?

Анчиледда Сару Спата.

Донна Треза Нищо! Нищо! Нека да ѝ олекне. Когато Филличани ѝ стане съпруг и този господин дойде отново да ѝ досажда, ще му даде да се разбере. Върви, кажи ѝ да побърза.

(На външната врата се звъни).

Донна Треза Те са. Върви, върви. Предупреди баща ти.
(Анчиледда излиза).

СЦЕНА III

Дон Мариу Коста и Донна Треза

Дон Мариу Позволете?... Дошъл съм първи! Помислих, че съм закъснял.

Донна Треза Може да ги очаквате всеки момент.

Дон Мариу А годеницата какво казва? Успокои ли се?

Донна Треза Днес беше весела, пееше, радваше се...

Дон Мариу Слава Богу! Да ви споделя ли нещо? Все си мислех, че няма да се вразуми Бининя. Сару Спата – хубав младеж, няма спор, от тия дето подлудяват жените и не си оставят магарето в калта – сега трябва да се покаже като кавалер; обаче казват, бил се заклел: Искам Бининя и тя трябва да е моя! – Каква дързост! Ако жената не е съгласна... Наистина ли пееше? Наистина ли се радваше?

Донна Треза Знаете каква е Бининя. Като живак е; обаче като се начумери...! Довчера, щом баща ѝ заговаряше за Филичану, правеше кисели физиономии... При това вече се беше съгласила. А сега Анчиледда ни довери, че си поплакала докато се реше.

Дон Мариу Не ѝ се карайте. Правете се, че не знаете нищо. Тези неща минават и заминават. А после, когато дойде ред на кмета и благословията на свещеника, всичко си идва на мястото.

Донна Треза Да се надяваме! Обаче... сърцето ми се свива!

Дон Мариу Недейте, да не чуе дявола!

СЦЕНА IV

Дон Калойру, Анчиледда и гореспоменатите

Дон Калойру О, скъпи дон Мариу!

Дон Мариу (*към Анчиледда*) Да не би ти да си годеницата? Нова рокля, пръстен, копринено шалче!... Още колко хляб ще има да изядеш! Тебе трябва да те ожена, стига да успее.

Анчиледда Вие помислете как да си намерите съпруга, че остарявате вече.

Дон Мариу Хайде сега, дъще! Като момче не ме поискаха, сега ли ще ме искат, прехвърлих вече четирсетте!

Дон Калойру Две години сте по-млад от мене. Ставам след осем дни на петдесет и четири.

Анчиледда Не само жените си крият годините.

Дон Мариу (*с шеговита непринуденост*) Да мълчиш, проклетнице!

Донна Треза (*към Анчиледда*) Чичча забрави да донесе лампите.

(*Анчиледда излиза*)

Дон Калойру Тези аз ще ги запала. Ако остане на Чичча, с тия ръчички, ще направи някоя беля... (*започва*

да пали двете газени лампи).

Донна Треза Е това е болното място на мъжа ми. Тия две лампи да не ги пипне някой, дори и аз!

(Влиза Чичча , носи запалена лампа).

Чичча Добър вечер! Ей сега ще донеса и другата *(излиза и се връща с още една запалена лампа)*. Донна Треза ѝ казва нещо настрани. Чичча кима одобрително и излиза.

Дон Калоѝру Така! Сега вече ще се видим един друг. *(Към дон Мариу)* Гледате това ли? А, нещо малко сме приготвили, колкото да се почете радостния повод. Семейство Дзокку са още в траур за донна Лиза.

Дон Мариу Каква добра жена! Майка на Милосърдието. Жени като нея трябва да живеят сто години. Обаче Господ си ги прибира бързо!

Дон Калоѝру Затова не отправихме покани. Вие сте почти роднини.

(На вратата се звъни).

Донна Треза Сега вече наистина са те.

СЦЕНА V

Дон Микилину Галанти и гореспоменатите.

След това Анчиледда и Бининя

(Дон Микилину влиза и гледа с учудване наоколо).

Дон Микилину Как така? Още не са дошли. Добър вечер, господа. А годеницата?

Дон Калоѝру Ето я.

Дон Микилину Добър вечер, госпожице... Така де, след малко, наполовина госпожица и наполовина, не.

Дон Мариу Не подемайте тия измишльотини *(Към Бининя)* Какво толкова има! Това гласене не свърши ли!

Дон Калоѝру Наистина!... Сякаш не се е сресала.

Бининя Понякога тия коси *(кой знае какво им става?)* ме докарват до отчаяние. Който ме иска, ето такава съм!

Дон Микилину Какво става? Нещо ги е задържало? Дон Вартулу, с тоя корем, върви като костенурка! Филичану сигурно вече е казал няколко „отче наш“!... Съчувствам му. (*Звъни се на вратата*). Най-после!

СЦЕНА VI

Дон Вартулу Дзокку, синът му Филичану и гореспоменатите.

Дон Вартулу Извинявайте! Извинявайте! Обаче моят син... Казва, че сега така се прави. Искаше да поднесе едно букетче на госпожицата. Аз не съм по тия церемонии. По наше време, скъпи дон Калориу, хората постъпваха както трябва, нали така? без цветя, но с душа. (*Към Филичану*) Хайде де, няма ли да ѝ го дадеш? (*Към Бининя*) Дъще моя – вече мога да ви наричам дъще, нали – благодаря ви за честта да влезете в моя дом.

Дон Мариу И казва, че не бил по церемониите!

Дон Калойру Честта е наша.

Дон Микилину Ни чест ни нищо.

Дон Филичану (*към Бининя*) Честта е най-вече моя...

Дон Микилину Каква ти чест! Каква ти чест! Ще кажа аз, нито за едната, нито за другата страна... Честта най-вече е моя, че се потрудох да спася тая лодка...

Дон Мариу Хайде да не почваме с тия приказки! Какво толкова е станало? Вихър ли се е извил? Все същите магарии на дон Микилину!

Дон Микилину (*ядосан*) Заяждате се с мене!

Дон Мариу А годеницата няма ли да каже нещо?

Биния Какво да кажа?... Ето ме тука съм.

(*Дон Филичану първо поднася букета, а след това една кутийка. Бининя се колебае преди да я вземе*).

Дон Филичану Това е пръстенът, поръчан и изработен в Катания.

Дон Мукилуну Госпожица Бининя има толкова малка ръка, толкова нежни пръсти, че златарят ми каза: – Годеницата, десетгодишна ли е? Ще изберем най-малкия.

Дон Вартулу (*към донна Треза, продължавайки*) Да, всичко е наред, обаче възрастта тежи ... Много съм пълен... А само да можехте да видите какво ям!...

Дон Маруу Едно кило макарони на ден!

Дон Вартулу Едно кило ли? Хайде да не прекаляваме. Едва три четвърти кило. Какво да направя? Без паста все едно въобще не съм ял.

Донна Треза Въпрос на навик. Ние ядем паста два пъти в седмицата, в четвъртък и в неделя.

Дон Мукилуну (*към Бининя и дон Филчану*) Вие седнете тука, и си кажете това... това което има да си кажете.

Дон Маруу А пък ние ще се направим, че не чуваме. Нали за пръв път ще си говорите...

Бининя Аз не приказвам много.

Дон Маруу Ти ли, ти си като мелница, не спираш да бърбориш! Ето настанете се тука. А аз ще си поговоря с моята годеница... с Анчиледда.

Анчиледда Ваша годеница? Какво да ви приготвя? Попара?

Дон Маруу Все си такава немирница!

Дон Мукилуну Ами си казах, така и така са приготвени всички тия хубави неща...

Бининя (*става веднага, към майка си*) Аз ли да поднеса?... Анчиледда, хайде и ти. (*Взема подноса и чинията със сладки и започва да ги предлага на гостите. Анчиледда поднася розолио*).

Дон Мукилуну Това розолио е истинска наслада! А и пари на гърлото! Хайде да потушим огъня с нещо сладко (*избира си*). Това не... Това да...

Донна Треза (*забелязва, че Бининя е насочила поглед надолу*) Какво има? Нещо падна ли ти?

Бининя (*смутена*) Пръстенът.

Дон Микилину Никой да не мърда!... Ще го потърся аз, иначе някой можа да го настъпи. (*Към Бининя*) Къде го изтървахте, госпожице?

Бининя Ами тука... Ей там... Откъде мога да знам?

Дон Микилину Да не мърда никой... Дайте светлина... (*Анчиледда взема по-малката лампа*) Някъде се е търкулнал; кой знае къде се е мушнал.

Донна Треза Аз го чух: тин!... Май под канапето...

Дон Калойру (*към дон Филичану*) Оставете дон Микилину да го търси... Съжалявам... Ако не днес, утре ще се намери. Тука някъде трябва да е.

Дон Вартулу Не; сега ще го търсим и ще го намерим. Суеверен съм като жена.

Дон Микилину А!... Под крака ми ... Ето го! Малко се е смачкал; нищо. Да е като личба, като спомен.

Дон Мариу Аз какво ви казвах? Внимавайте да не го настъпите!

Дон Микилину Ами аз да нямам очи на краката? Заяждате се с мене. И то за втори път.

Дон Мариу Добре че не ви обръщам внимание. С вас човек да не се пошегува.

Донна Треза (*към Бининя*) Сложи му малко памук, да се стесни.

Дон Филичану Ще намерим по-хубав. (*Към дон Микилину*) Нали ви даде мярката.

Дон Микилину Да не би аз да съм златарят.

Дон Вартулу Нали се намери (*Към дон Калойру*) Така, само още една чашка. (*Към Бининя*) И още една бисквитка. Натъжи ли се? Хайде засмей се!

Дон Мариу (*към дон Вартулу, дон Калойру и донна*

Треза, настарни) Нашите годеници, щом се виждат за първи път, все някоя дума трябва да си кажат, нали? Да ги оставим сами, ще намерим извинение. Младежът се върти около нея, горкият, обаче не се решава.

Дон Калоѝру Прав сте. Да, господа, имаме хубава тераса, с чудесен изглед...

Дон Мариу А и на лунна светлина, сигурно е прекрасно...

Дон Калоѝру Моля, дон Вартулу, след вас...

Дон Мариу (*към Анчиледда*) Ти ела с нас. (*Към Бининя*) Ти остани; и кажи някоя и друга дума. (*Излизат всички*).

СЦЕНА VII

Бининя и дон Филичану

(Бининя започва да подрежда бутилките и чашиите на масата. Дон Филичану, тъй като не знае с какво да се захване ѝ помага).

Дон Филичану Госпожице... позволете да ви наричам само с вашето име: Бининя. Бъдете „блага“, каквото е името ви и каквато сте вие самата. Хайде оставете това за момент. Седнете до мен.

Бининя Чувам и права.

Дон Филичану Трябва да ви кажа много неща. Аз не съм от ония, които се забавляват да мътят главите на порядъчните девойки.

Бининя Знам.

Дон Филичану Седнете! Седнете, така човек по-лесно говори (*Бининя сядва*). За мен, това не е отсега. Има година откакто ви нося в сърцето си. Казах си: Веднага щом си взема занаята в ръце, ще ѝ се обясня. А всъщност, исках да остана свободен, без професия. Единствен син съм, имам имот и от майка и от татко. Засега, за полски-

те работи се грижи тате. Нагоре надолу, с каруцата, не спира, човек не може да го познае; едър, як е тате. Обаче, мислех си, ако се случи някое нещастие, какво ще я правя тая професия? Няма да си изкарвам хляба в аптеката.

Бининя Така е. Разумно.

Дон Филечану Тате обаче твдеше, че професията служи също и за пред хората, така че... Слушате ли ме?

Бининя Слушам! Слушам!

Дон Филечану Ако не беше това, и ако и вие бяхте пожелала, сега да сме вече съпрузи от две години. Няма нищо. Две години чаках с примряло сърце. А днес ми се струва, че всичко това не се случва наистина.

Бининя (*разсеяно*) И на мене.

Дон Филечану Защо? Забелязахте моя интерес към вас? Всеки път когато ви срещнех, ви изпивах с очи. Понякога, като минавах по улицата и ви чувах да пеете ми се струваше, че чувам песента на ангел небесен. Бях омагьосан. Отначало не знаех. Кой ли пее? Голямата или малката? Попитах една съседка. А тя ми отговори: Госпожица донна Бининя пее.

Бининя (*разсеяно*) Сигурно! Сигурно!

Дон Филечану (*притеснено*) Странно! Човек си мисли: Ще кажа това, ще кажа онова... толкова много неща!... А след това пристига и вече не помни нищо... Ах!... След като си взех професията в ръце, преди да отворя аптеката... Татко пак ми казваше: Почакай! А аз, тайно от тате се доверих на дон Никулину, семеен приятел: Това е нещо, което вие трябва да уредите. – Когато възрастните се намесят, работите излизат по-сполучливи.

Бининя (*като го прекъсва*) Колко е часът?

Дон Филечану (*поглежда часовника*) Осем и три четвърти.

Бининя (*нервно*) Слушайте, дон Филечану... Никой нищо ли не ви каза за мене?

Дон Филчану Какво да ми каже?

Бининя Не се преструвайте! Не е възможно.

Дон Филчану Кълна ви се. Нищо!

Бининя Значи редно е аз да ви кажа.

Дон Филчану Какво ви е, Бининя? Не се ли чувствате добре?

Бининя Не се безпокойте. Трябва да се тревожите за нещата, които аз ще ви кажа, за да не ме упрекнете един ден: Само ако знаех!

Дон Филчану Не ме плашете!

Бининя И така... трябва да знаете, че в сърцето ми имаше друг...

Дон Филчану Сару Спата ли? Това не е мъж, който заслужава внимание. Любовчия по професия, точно като дядо си – кръчмар по професия... Вие казахте: в сърцето ми имаше друг. – Значи вече не е... Госпожица като донна Бининя Риджу, не е някоя развеипрах и може би за момент...

Бининя Но... някои чувства не се заличават веднага; редно е да ви предупредя, докато е време.

Дон Филчану Докато е време за какво? Да развалим годежа ли? Разбирам, Бининя; вие се шегувате; искате да ме изпитате, за да видите дали съм сериозен младеж или не...

Бининя Не постъпвайте така!

Дон Филчану Не мога да постъпя иначе. Ако го направя, значи съм обидил вас, баща ви, майка ви...

Бининя Бащата и майката милеят за доброто на дъщеря си.

Дон Филчану Значи са ме заблудили като ми казаха, че вие сте съгласна?

Бининя Вярно е; казах да!

Дон Филчану От немай къде?

Бининя Не, от уважение към татко и към мама... Няма значение. Да не говорим повече. Казват, че женитбите са предопределени... Не постъпих добре като ви казах за... Сару Спата, нали?

Дон Филчану Напротив! Аз ви благодаря, Бининя. И ще ви бъда благодарен цял живот. Пред вас стои човек, който ви обожава; който би дал и живота си за вас, ако е нужно. Ще бъдете господарка... кралица в дома си. Всяка ваша дума ще бъде заповед. Ах, ако беше още жива мама, Бог да я прости!... Как смятате? Че съм забравил онова, което ми казахте.

Бининя *(сякаш на себе си)* Съдба! Съдба!

Дон Филчану Какво казвате?

Бининя И аз не знам! Иде ми да плача и да се смея... Исках да успокоя съвестта си... И всичко което се случва ... вярно е, нали? Като в някоя комедия. А пък аз си представях: Сега дон Филчану ще подскочи от яд... като разбере че... – А то... Не е ли за смях?

Дон Филчану Когато човек наистина обича...

Бининя Сигурно!... Може ли да мисли за другите? Ах, Господи!... Не знам защо ме напушва смях, смях... Извинете.

Дон Филчану И на мене ми стана смешно!... Когато влязохме с татко, сторихте ми се намръщена; даже не ме поглеждахте. Сега сякаш сте различна. Искам да сте винаги весела. Аз обичам веселието, в границите на приличието, разбира се...Каза ли ви дон Микилину, че мога да свиря на флейта? Някоя вечер ще я донеса. Вие ще пеете, а аз ще ви акомпанирам. Ще бъде празник, всяка вечер. А, не, не може; забравих, че сме в траур. А на нея в рая, Бог да я прости, какво толкова ще ѝ сторим... Да, весела! Щом смехът е от сърце...

Бининя *(опитва се да се засмее)* Е, да, когато смехът е от сърце!

СЦЕНА VIII

Дон Вартулу, дон Калойру, дон Микилину, дон Мариу, донна Треза, Анчиледда и гореспоменатите

Всички, с изключение на донна Треза

Браво на годениците!

Дон Микилину На засмените и Господ помага.

Донна Треза (*настрани с Бининя*) Какво ти е? Май накриво се смееш!

Бининя (*остро*) Мамо!... Не сте ли доволни двамата с татко?

Дон Вартулу (*към Бининя*) Дъще, у нас няма тераса, като тази тука. Но ще поръчам да ти направят, ако пожелаеш.

Дон Калойру Нищо ли няма да кажеш? Няма ли да благодариш?

Дон Мариу (*към Бининя*) Как ти се стори? Добро момче...

Бининя Мога ли да отговоря и на двамата едновременно?

Дон Микилину (*към донна Треза*) Веднага се разбраха. И не можеше да е другояче.

Анчиледда О!... Ноктурна! Някъде в далечината. Чуваш ли я, Бининя? Чувате ли, дон Филичану? Толкова обичам ноктурните!

Дон Мариу (*шеговито*) Обаче не е за тебе! Ще трябва да почакаш.

Анчиледда И за вас не е.

Дон Филичану Някъде оттам се чува...

Дон Микилину Ей сега ще разберам за кого е.

Анчиледда Непременно! Ще ни кажат и името!

Дон Мариу Това е селска ноктурна; от мелодията личи.

Дон Микилину Ето какво правят: подхващат първия куплет, както го наричат, след което правят пет, шест стъпки... И след това подхващат втория куплет... Знам ги аз тия неща. Още пет, шест стъпки и подхващат третия куплет... Най-хубаво е да са четири: последният – под прозореца, където спират, което означава: Тази песен, хубава девойко, е за вас!

Дон Калојру Сигурно е за дъщерята на изполичаря Брази Ширé, те живеят наблизко. За това момиче всяка неделя се пее ноктурна. Понякога има и караници, пресрещат се две дружини музиканти...

Дон Вартулу Е, младост... Девойката си има някакъв чеиз, така си мисля.

Донна Треза Някакъв чеиз? Та тя е богата.

Дон Микилину Вторият куплет! Напредват!

Дон Филичану Цигулките са в съзвучие. (*Към Бининя, която тръгва към балкона*) Вие стойте на балкона: аз чувам добре и отгук.

Дон Микилину Не ви ли харесва, госпожице? Може би защото е селска ноктурна?

Бининя (*притеснено*) Вие ми се свят.

Дон Вартулу Чашка розолиу.

Дон Микилину Ето, заповядайте. (*Към дон Филичану*) Аз ще направя онова, което ти трябваше да направиш.

Анчилегда Под прозорците на массару Брази са. На третия куплет са, дон Микилину.

Дон Микилину Значи ноктурната не е за дъщеря ви.

Бининя (*към дон Филичану и дон Микилину*) А, няма нищо. Отминаха.

Дон Вартулу (*към Бининя*) Тука, дъще, до мене. (*Към дон Филичану*) Хайде, стига толкова; и аз искам малко да ѝ се порадвам.

Дон Микилину Грешат! Сбъркаха; видяха хора на балкона, може би затова.

Певецът *Дъще моя, мъката си от сърцето пропъди,
Бохчичката си приготви, при мене пристигни.*

Дон Филичану *(излязъл напред, към дон Микилину)*
Стори ми се... Погледнете и вие... Сару Спата е до стена-
та, под лампиона.

Дон Микилину Не може да бъде!

Дон Мариу *(към Филичану и към дон Микилину)* Какво
става?

Дон Микилину *(към дон Мариу)* Вие по-добре вижда-
те... Казва, че видял Сару Спата... И пак повтарят!

Дон Вартулу Какво пеят?

Анчилегда *Дъще моя, мъката си от сърцето пропъди,
Бохчичката си приготви, при мене пристигни.*

Знам я тая песен; Чичча я пее докато пере.

Дон Мариу *(към дон Микилину)* Той е. Ще сложа аз
край на тая комедия.

Дон Микилину И аз слизам. *(Двамата излизат).*

Дон Калоѝру Къде отиват?

Анчилегда Отиват да говорят с музикантите.

Дон Калоѝру и Донна Треза

Защо?

*(Няколко мига на тишина и очакване. Бининя е нерв-
на, става, взема една курабийка, сякаш не осъзнава какво
върши и започва да яде. Сваля халката от пръста си и я
поставя на масичката: никой не забелязва).*

Дон Калоѝру Какво става?

Анчилегда Музикантите си тръгват. *(Връщат се Дон
Мариу и дон Микилину. Филичану ги спира).*

Дон Микилину *(към Филичану, тихо)* Той беше; но
вече си беше тръгнал. А музикантите, казаха ми хората:
така ни наредиха. – Утре дон Мариу ще види тая работа.

Донна Треза *(към Бининя, настрани)* Спри да ги вър-
шиш тия, сякаш... Как те познавам аз!

Бининя Ох, мамо!... Какво като изям една курабийка!

Дон Калоѝру Мога ли да знам какво става, в края на крайщата ...? *(Дон Мариу му шепне на ухото)* А! Май си търси боя?

Дон Микилину А сега пък аз да ви кажа: Музика навън и музика вътре... Да имаше и една китара!... Госпожица Бининя щеше да изпее... Напулитанска канцунетта... Чух я да пее два пъти – у Фичиккия и у братовчедка ми Биритта.

Бининя Какво ви се върти в ума?

Дон Филчану Да, да, вярно е, Бининя! Аз ви чувах как пеете от улицата ...

Дон Вартулу Колко пъти ми повтори! – Татко, само да я беше чул как пее! –

Дон Калоѝру Да бъдем снизходителни. Не е учила музика, нито пеене: има слух, да, и добра памет. *(Към Бининя)* Хайде, бъди мила, да не те молят... *(Към дон Вартулу)* Един път да я чуе, повтаря канцунеттата, сякаш я е учила.

Анчиледда Е да, пее! Аз да можех да пея, щях пари да искам да се сгодя.

Дон Мариу *(смеейки се, към Анчиледда)* Не се притеснявай, че и тя като подхване... *(Към Бининя)* Чакаме.

Дон Микилину Да седнем, господа... Тишина. Склони, bravo!

Бининя Сякаш от каприз го правя! И една не ми идва наум. Някой друг път!... *(Изведнъж се отпуска и запява. Отначало в гласа ѝ се чувства раздразнение, недоволство; но постепенно песента я увлича. Аплодисменти).*

Дон Микилину Отче небесни! Като че ли съм в някое кафе шантан.

Дон Вартулу Благодаря! Благодаря!

Дон Филчану Не намирам думи, Бининя. Да благодаря, ще бъде малко.

Дон Мариу *(към Бининя)* Така ми харесваш.

Дон Мукилину Госпожице... така ли ще ни оставите, незаситени?

Дон Мариу По-добре незаситени, отколкото преситени!

Дон Вартулу А ето че стана късно. *(Към Филчану)* Да не притесняваме повече... Хайде, няма ли да побързаш? *(Към Бининя, след като е погледнал ръката ѝ)*. А пръстенът?

Бининя Пак щеше да ми падне; оставих го там отгоре.

Дон Мукилину Идната седмица аз ще се заема; ще ходя в Катания. Ще трябва да потърся малко по-малък. Прав беше златарят: тези пръсти са като на десетгодишно момиче.

Дон Вартулу Лека нощ! Лека нощ! *(Към Бининя)* Позволено ми е да те целуна; аз съм ти като баща. *(Към Анчиледда)* А ти приличаш на сестричката си. Две златни дъщери имате, донна Треза. Може да се каже: каквато майката, такава и дъщерята.

Донна Треза Много сте любезен, дон Вартулу.

Дон Филчану *(към Бининя)* Няма какво друго да ви кажа, Бининя! Сякаш всичко е сън!

Дон Мукилину Гледай да не се събудиш!

Дон Мариу Хайде още една нелепица!

Дон Мукилину Ама вие наистина сте ме взели на мушка.

Дон Мариу Щом ви се изплъзват такива приказки от устата!... И аз идвам. Лека нощ! Лека нощ!

Дон Мукилину Лека нощ! Лека нощ!

Дон Мариу *(към Бининя)* И хиляди хиляди поздравления, от все сърце!

Дон Мукилину Разбира се: хиляди хиляди поздравления от все сърце!

(Бининя благодарно като кима с глава. Излизат всички и за момент сцената остава празна. Чува се: Лека нощ! Лека нощ, приглушено).

СЦЕНА IX

Дон Калоиру, донна Треза, Бининя, Анчиледда, след това Чичча

Донна Треза Аз, всъщност си мислех, че можеше да се представят по-добре баща и син.

Дон Калоиру Да видим? Какво трябваше да направят?

Донна Треза Не говоря за някаква изгода. Слава на Бога, нямаме нужда от техните подаръци...

Дон Калоиру Не говори глупости! Това беше представяне в тесен кръг. Подаръците за годеницата идват по-нататък. Напротив, и пръстен с диамант ѝ поднесе...

Донна Треза Дано! Дано!

Дон Калоиру Така е, както аз казвам! Да изгасим лампата (*изгася я*). (*Към Бининя*) Какво ти каза, когато останахте сами?

Бининя Много работи; но се чувствах объркана. Много ме боли главата... Лягам си. Татко, мамо, да знаете, вие така пожелахте!

Дон Калоиру За твое добро.

Донна Треза Да не говорим повече. Свършено е вече.

Анчиледда А те вече съпруг и съпруга ли са?

Дон Калоиру Все едно, че са съпруг и съпруга! Когато се даде дума... (*Към Бининя*) Върви да си легнеш; виждам че ти се спи. (*Към Анчиледда*) Повикай Чичча за лампите. (*Анчиледда излиза и се връща почти веднага*).

Бининя (*към баща си*) Бог да ви благослови! (*към майка си*) Бог да ви благослови! (*Целува ръка и на двамата*).

Дон Калоиру С Божията благословия!... Лека нощ.

Донна Треза Лека нощ. Моли се на Божията Майка да се застъпи за тебе...

Бининя Лека нощ, Анчиледда.

Анчилегда Лека нощ. *(Влиза Чичча)*.

Дон Калойру *(към Чичча)* Оправи малко. Занеси лампите в трапезарията.

Донна Треза *(към Чичча)* И си легни рано. Сигурна си уморена. *(Излизат всички, с изключение на Чичча)*.

Чичча Цяло чудо, че оставиха годежния подарък. Ще вдигна тия неща утре. На крак съм от зори! *(Взема лампите и излиза. За момент сцената остава затъмнена)*.

СЦЕНА X

(Бининя се показва много предпазливо. От улицата някой подсвирква силно и продължително. Бининя потреперва. Влиза. В ръцете си държи вързоп. Остава го на земята, продължава пипнешком и отваря балкона. Лунната светлина огрява стаята. Чува се още едно подсвиркване. Надвесва се и извиква тихичко): Сару, Сару!

Бининя *(Едва сдържа воплите си)* Заради тях е! Майко Пресвета, причинявам ви голяма болка, простете! *(Излиза)*.

Завесата пада.

ВТОРО ДЕЙСТВИЕ

Домът на Сару Спата. Холът, който служи и за трапезария. Малко мебели. Трябва да личи, че всичко е сложено временно.

СЦЕНА I

Сару Спата приготвя ловджийската си торба и пушката. Тину Сфрацца, Нину Мели, Кармину Лизиу, са облekli дрехи за лов. Бининя, бременна в деветия месец, бледа и измъчена, е сложила пред себе си върху масата и върху един стол ризките и пелените на детето, което трябва да се роди. Шие.

Кармину Луизиу И в това състояние, пак си вадите очите с шиене?

Бининя Ако аз не направя някои неща... А освен това ми става приятно като си помисля за кого ще бъдат тези дрешчици.

Сару (*към Бининя*) Не се сърдиш, че излизам с приятелите, нали? Струва ми се, няма нищо ново... Все така, леки болки. Вече е въпрос на часове. Преди четири ще се върнем.

Нину Мели Дроздовете и яребиците от лова ми ще бъдат за госпожата.

Тину Сфрацца Госпожата ще има да почака за дивеч отстрелян от Нину Мели!

Нину Мели Ще стигне и твоят, ако няма друго!

Кармину Луизиу (*тихичко, към Сару Спата*) Аз нямаше да я оставя сама. Струва ми се, че има болки. При раждането, човек никога не знае.

Сару (*тихо*) Преди двайсетина дни беше същото. Вече е в последния месец.

Нину Мели (*дочул разговора*) Миналата година, излизам аз от къщи и оставям жена си здрава и свежа като роза. След четири часа, идват да ме търсят – бях отишъл да играя билиард – Тичайте, съпругата ви роди две.

Тину Сфрацца И ако не се беше затичал, жена му щеше да роди три. Само на Нину Мели може да се случи такова нещо. (*Всички се смеят*).

Сару Аз съм готов.

Кармину Луизиу (*към Бининя*) Да знаете, госпожо, ние сме в Лавровата горичка, на две крачки е. А Паулу Сбрача? Беше обещал, че първи ще дойде на срещата...

Тину Сфрацца Обзалагам се, че няма да дойде. Напоследък ми се струва малко отнесен; сигурно е влюбен... Като хлътне някъде, изгубва си ума. Добро момче, приятел е с всички, но си има тази слабост: като му влезе в главата някоя жена...

Сару Да тръгваме; няма да чакаме повече.

Биния (*към Сару*) Приятно забавление.

Сару (*леко раздразнен*) Казваш ми го с този тон!... Стига вече! Нали нямаш нищо против?

Биния (*опитва се да се усмихне*) Приятно забавление. Как да ти го кажа?

Нину Мели (*към Биния*) Госпожо, ще ми дадете ли червен конец; против уруки. Ние ловците сме като жените. Ще ми бъде талисман.

Тину Сфраща Знае и сложни думи! (*Смят се*).

Сару да тръгваме (*Към Биния*) До скоро.

Останалите Довиждане! Довиждане! (*Излизат*).

СЦЕНА II

Биния, след това дон Мариу

(*Биния става, приближава се до вратата вляво и извиква: – Лучия! Лучия! – Чува се как някой отговаря, но не се разбират думите: – Какво ти каза, че веднага идва, нали?... Добре, щом пристигне му кажи да влезе. – Биния пак сяда; иска отново да се захване с шиенето, но не успява. Остава наострила слух. Когато вижда, че дон Мариу влиза, ахва от изненада: О!*)

Дон Мариу Лучия ме видя от прозореца и дойде да ми отвори... Сами ли сме?

Биния Заповядайте, дон Мариу.

Дон Мариу Значи нещата са сериозни? Ти ме разбираш, не съм идвал, като знам що за нрав има този грубиян... Извини ме, че говоря така... Но не искам...

Биния Бъдете спокоен; отиде на лов с приятели. И аз използвах случая да пратя да ви повикат и да ви помоля...

Дон Мариу Да не мислиш, че ме е страх от него? Само заради тебе...

Биния Не се тревожете. От сутрин до вечер съм в този ад: но вече претръпнах.

Дон Мариу И така?

Бининя Можете да сторите чудо! В очакване съм всеки момент; ако не днес, тази нощ. Вече имам болки... Дано най-сетне!... Но искам мама да дойде да ми помага... както на чужда жена, от милост!

Дон Мариу Беше голяма грешка!

Бининя Вече нищо не може да се направи. Баща ми и майка ми имат право.

Дон Мариу Нещата можеха да се уредят веднага, ако не беше дошъл Сару с неговите високомерни претенции за зестра. Дори не трябваше да продумва за зестра! И сега всички щяхме да живеем в мир. Тогава баща ти каза: – А, така ли! Искане да ме принуди с опрян в гърлото нож? Подобре да ме умори! – Така е думата. А майка ти вече няма сили да говори... И сега ако отида да я известя... Ще може ли да дойде скришом от баща ти?

Бининя Майка е, ще направи жертва.

Дон Мариу Колкото до мене, не се съмнявай! Вестоносецът няма вина за вестите, нали?

Бининя Ще сторите това чудо!

Дон Мариу Да бях светец!... И какво стана? Нали ти обещавахте велика любов! Да те държи така, цяла година, без да се ожени за теб?

Бининя Когато му казвам, той ми отговаря, че днес бракът е такъв: стига само съгласието на мъжа и на жената. И ми отвърща: Сърди се на роднините си. Искат да се възползват от положението... Ах, ако не беше за душичката дете ще се роди! Понякога главата ми пламва. Струва ми се, че полудявам. Извинете... Сякаш бъбреците ми ще се пръснат...

Дон Мариу Прати ли за акушерката?... Горкото момиче! За кое първо да помислиш...

Бининя Искане мама!

Дон Мариу А той тръгнал на лов! Не знае ли в какво положение си?

Бининя Понеже миналия месец имах същите болки... А освен това, исках да остана сама и да ви пратя да я извикате.

Дон Мариу Тичам у вас при майка ти; ще сторя и невъзможното.

СЦЕНА III

(Влиза донн` Антониа, акушерката)

Дон Мариу (*познава я*) О, донн` Антониа.

Донн` Антониа Дал Бог добро... На сто години веднъж се виждаме!

Дон Мариу Аз няма да раждам. Защо да се виждаме?

Донн` Антониа Все да се пошегувате, ваша милост.

Бининя (*става и се подпира на облегалката на стола, почти превита на две*).

Донн` Антониа Този път са силни! Не се страхувайте, скъпа госпожо! Казват, заради греха на Ева, Господ ни е осъдил да раждаме в мъки. Какво ли общо имаме ние с Ева? Обаче Господ така е пожелал; да бъде волята Му! (*Към Бининя*) Ходете! Ходете! Така е по-добре. (*Към дон Мариу*) А господинът няма ли го?

Бининя На лов е!

Дон Мариу (*към Бининя*) Ако не успея, ще дойда веднага да ти кажа.

Бининя Дано да сторите това чудо!

Дон Мариу Ще я доведе и на гръб ако трябва!... Спокойно! Спокойно! Идват и си отиват тия неща. Нали донн` Антониа?

Донн` Антониа Бог трябваше да даде и на вас мъжете да опитате! (*Дон Мариу стиска ръката на Бининя, за да я окуражи. Излиза*).

Донн` Антониа Ваша милост, ако ми позволите, да ми е по-удобно (*сваля си шала и го слага на стола*). Ходете! Ходете! (*След малко, колебливо*) Наистина, не са неща

за приказване в такъв момент. Обаче знаете ли, ваша милост, кой поиска да дойде заедно с мене?... Дон Паулу Сбрача!... Луд човек! Ваша милост само да можеше да го чуе! А аз му отговорих: Как така? Дон Сару Спата е ваш приятел, а вие така ли ще му измените? – А той – Където има любов няма приятелство – ми каза. – Луд човек!

Бининя Пак ви повтарям: Бъдете така добра да не ми говорите повече за това. Аз досега се правех, че не...

Донн` Антониа *(като я прекъсва)* Ходете! Ходете! Облегнете се на ръката ми.

Бининя Направих се, че не забелязвам неговото внимание. Но говорете с него да не настоява; иначе ще кажа на съпруга ми.

Донн` Антониа *(язвително)* Съпруг! Де да беше...

Бининя Това няма никакво значение; за мене той е съпруг. Има някои неща за уреждане с моите роднини; и това ще свърши.

Донн` Антониа *(като я прекъсва)* Уморихте ли се? Може да поседнете малко.

Бининя Ако Сару разбере!... Сару не е от тия дето ще премълчат. *(Звъни се на вратата)*. Вижте кой е. Слугинята отиде да напазарува.

Донн` Антониа *(излиза и се връща)* Икономът на Света Анна. Исква да говори с ваша милост.

Бининя Отворете му да влезе.

(Донна Антониа излиза и се връща заедно с иконома на църквата).

СЦЕНА IV

(Икономът и гореспоменатите)

Икономът *(нисък, прегърбен, благоприличен мъж, който се смее отривисто. Носи голяма восъчна свещ)*.

(Към Бининя) Да благослови Бог! Целувам ви ръка!

Праца ме Сант` Аннуца, закрилицата на родилките... Ако ваша милост желае, ще запаля тази свещ на олтаря. Донесох я, за да разбере дали ви се нрави... Ако я вземете от търговците, ще ви струва три лири; В Църквата струва само две лири, за улеснение на верните. Сант` Аннуца да даде лесно раждане.

Бининя Добре; запалете свещта за мое намерение.

Донн` Антониа Ама наистина я запалете. Знам аз какво правите обикновено: палите обикновена свещ и минава за восъчна.

Икономът Какво говорите донн` Антониа? В нашата църква не се правят такива неща... Имаме си даже и Розата на Богородица... Чудодейна! Слага се с дръжката в чаша вода; и както е увехнала и изсъхнала, разтваря се сякаш е свежа разцъфнала роза... И ако се разтвори, това значи, че Сант` Аннуца е сторила чудо.

Донн` Антониа Добре, донесете я; знам, така става.

Икономът Не струва пари. Само каквото сърцето на верната пожелае.

Бининя Отворете онова чекмедже, донн` Антониа. Трябва да има точно пет сребърни лири. Дайте му ги, за свещта и за милостиня. Кажете на отчето да се застъпи за мен пред Господа.

Икономът *(леко разочарован)* Само няколко лири... Доволен съм, ваше благородие; Ей сега ще донеса розата, наричат я йерихонска роза, но тя е на Богородица.

Донн` Антониа Вървете и затворете вратата. Всичко хубаво.

Икономът *(към Бининя)* Бог да благослови... Целувам ви ръка... *(към донн` Антониа)* Всичко хубаво. *(Докато излиза се обръща назад)* Ще бъде изгорена до последната капка восък! Ваша милост, не се съмнявайте! *(Излиза)*.

Донн` Антониа Защо гледате към вратата? Кого чака ваша милост?

Биния Майка ми. Нима ще родя сама, като куче? Майката на Сару не може да ме гледа; казва че съм ѝ откраднала сина!

Донн` Антониа Тя не е с всичкия си! Тази жена е зъл дух; извинете, че е майка на дон Сару. Но истината си е истина.

Биния Два пъти дойде и ми ги наговори едни: – Безсрамница! Да подлъже рожбата на мама! – Кой ли ѝ обръща внимание?... Да можеше майка да дойде!

Донн` Антониа Някой затвори вратата. Кой ли е?

Биния Слугинята се връща. Потледнете, донн` Антониа.

Донн` Антониа *(отива и се връща веднага)* Има право, горката. Казва, че вече нищо не може да се купи, сякаш всичко е станало златно... Ходете! Ходете! Ще се почувствате по-добре... А икономът не донесе ли Розата на Богородица?... Ако майка ви не дойде, ще извикаме госпожата отсреща.

Биния Ще дойде! Ще дойде! Сърцето ми подсказва, че ще дойде! *(Звъни се)*.

Донн` Антониа *(изтичва и говори зад сцената)* Добре, добре; знам как се прави. *(Влиза и показва розата)*. Изглежда мъртва, изсъхнала, сбръчкана. Ако Богородица я благослови, ваша милост ще види. Слага се във водата с дръжката ... *(Поставя я. Звъни се)*. Госпожата е.

СЦЕНА V

(Донна Треза, дон Мариу и гореспоменатите)

Биния *(става поривисто и се хвърля в прегръдките на майка си, като ридае, целува я и повтаря)* Мамичко моя! Мамичко моя!

Донна Треза *(развълнувано)* Дъще! Дъще!... Тихо! Не се измаряй.

Донн` Антониа (*към Биния*) Госпожо!... Недейте така!

Биния Този порив ме облекчава... сега съм по-добре; даже не усещам болката... Мамо скъпа! Мамо свята!

Донна Треза Стига! Стига! Не се напрягай. Тука съм вече.

Дон Мариу Чудо направих, наистина. Баща ти беше бесен: – Не и не! – Тогава разбрах какво значи майчин любов. Майка ти си метна шала, с дрехите както си беше... Хукна неудържимо, като момиче. Трябваше да ти-чам след нея. (*Смят се*).

Биния Ах, мамо! Когато чувствата ни заслепят, не знаем какво правим. Но в деня, в който осъзнаем грешката, вече е твърде късно. Ако татко знаеше...

Донна Треза Да не говорим! Онази сутрин баща ти едва не получи удар. Два часа не можа да каже нищо... По-добре да не говорим, а да помислим за горкото създание, което иска да дойде на бял свят.

Донн` Антониа Ще ида да приготвя нещата: Лучия ще ми помогне. Госпожо, накарайте я да се движи; вие имате опит. (*Към Биния*) Защо се сдържаш, викай... (*Излиза*).

Биния (*Вкопчва се в майка си*) Ах, мамо! Ах, мамо!

Донна Треза Не се страхувай, дъще моя! Не се страхувай!

Дон Мариу Аз си тръгвам.

Донна Треза Не, дон Мариу. Ако онзи се върне... Не искам да понеса обидите му.

Дон Мариу Не мисля, че ще направи такова нещо, донна Треза. (*Към Биния*) Видя ли? И аз ти станах акушерка! Кой да помисли? (*Биния се усмихва, но е обхваната от силна болка и припада. Дон Мариу вика*): Донн` Антониа! Донн` Антониа! (*Към донна Треза*) Не я оставяйте сама, госпожо.

Донн` Антониа *(влиза)* Оттатък всичко е готово. *(Вижда, че Бининя е принадлежала)* Малко оцет. *(Към Бининя, която идва на себе си)* Как така? Ваша милост веднага се предава! *(Към донна Треза)* Първескините се справят бързо.

Бининя *(отчаяно)* Мамо!

Донна Треза Опри са на ръката ми. Лека полека!... Лека полека!

(Донна Треза, Бининя и донн` Антониа излизат).

СЦЕНА VI

(Дон Мариу, след това Сару Спата и Паулу Сбрача)

Дон Мариу *(обикаля стаята, подсвирква си тихичко, изпълнен с любопитство надава ухо)* Кой знае кога ще се върне господинът? Добри са съпрузите в днешно време, няма що! Да отиде на лов и да остави жена си в това положение; можеше – Да пази Господ – да я намери умряла. *(Звъни се)* Май слугинята отиде да отвори...

(Сару Спата, увлечен в разговор с Паулу Сбрача, не забелязва веднага дон Мариу.)

Сару *(оживено)* Извинявай, кой е виновен? Като помисли човек, можеше да се случи голямо нещастие! И тоя келеш Нину Мели... *(дон Мариу пристъпва напред; Сару го гледа в почуда).*

Дон Мариу Уважаеми дон Сару, намирате чужди хора в дома си.

Сару Наистина...

Дон Мариу Чаках ви, за да ви дам обяснения.

Сару *(вижда, че се колебае)* Това е един мой приятел; ваша милост може спокойно да говори.

Дон Мариу Може би, първо ще пожелаете да разберете как е вашата госпожа... Нищо тревожно; това са естествени неща... Но може би е по-добре, преди да сте влезли,

да знаете кого ще намерите вътре. Надявам се, няма да имате нищо против; Госпожа Риджу, майката на Бининя.

Сару (*иронично*) Тази огромна майчина любов, сега?

Дон Маруу Не говорете така. В такива моменти, може би на живот и смърт, дори неприятелят забравя омразата. Какво остава за една майка! Гневът на майката е също обич.

Сару (*сериозно, рязко*) Стига да не си въобразяват, че ще идват когато им скимне! Аз да не съм някаква играчка. Ако госпожата... е намерила за добре да дойде и да помогне на дъщеря си заради раждането, няма какво да кажа... дори мога да ѝ благодаря. Но това не може да продължи. Нещата трябва да останат каквито са... докато семейство Риджу желае да е така. Аз постъпих като джентълмен; трябваше да хвана дъщерята и да им я изпратя обратно къщи... Казват, поругал съм честта на семейството им! Ако бяха попитали какво ми се пада по закон, нямаше да накърня честта на семейството.

Дон Маруу Моля ви се, не говорете така! Горките хора изживяват трагедия, провалите уговорен по всички правила брак; избягвате с дъщерята, която е съкровището на дома... След това с упорство и инат: – Или ще направите каквото аз кажа, или нищо! – и имате претенции, уважаем дон Сару?... Хайде, вървете да видите как е госпожата. За тези неща можем да говорим, когато пожелаем. Дори ми се иска...

Сару Аз, господине, въобще не желая да говоря за това. Не ми е по вкуса хората да се бъркат в моите работи; както аз не се бъркам в ничии дела. И глупакът е по-умен къщи, отколкото умният в хорските къщи.

Паулу Сбрача Извинявай, Сару; слушах ви докато говорехте, не че искам да ти се бъркам... Обаче...извинявай... позволено е на приятел да каже някоя и друга дума, да даде съвет...

Дон Мариу Оставете го да отиде оттатък. Редно е госпожата да знае, че съпругът ѝ се е върнал... А и да разбере как върви раждането.

Сару Майка ѝ е там: аз какво мога да помогна? Освен това, да си призная, пред такава болка ме обзема ужас. Да стоиш да слушаш как крещи и да гледаш бедното създание как се гърчи като змия.

Паулу Сбрача Повтарям, не приемам от никого съвети... Най-малкото от някой глупак. Понякога се правя на глупак, за забавление, за сметка на истинските глупаци, искам приятелите ми от тях да знаят, че не съм глупак...

Сару Вярно... Значи исках само да кажа, тъй като очарованието на мига се прекъсна, когато госпожата дойде...

Паулу Сбрача Що за думи? Какво искаш да кажеш?

Сару Хайде, не се прави на ударен!

Дон Мариу Господа! Господа!

Паулу Сбрача Кажи по-ясно...

Сару Аз съм в дома си и знам какви задължения имам... Върви да се разходиш; ще се видим по-късно и... ще си дадем удовлетворение...

Дон Мариу *(като се намесва)* Дон Сару!... Не приличате на себе си! Точно в този момент, при тези обстоятелства. *(Паулу Сбрача излиза като си хапе ръката от гняв)*. И какво излезе най-накрая? Дуел?

Сару Ще му дам аз с шамари и ритници каквото иска... ако можеше, да си беше намерил друга жена, а не Биния...

Дон Мариу Тогава няма повече да се обаждам; имате право. По-добре е да не се вдигат скандали заради тия неща. Хората вярват повече на онова което не е, отколкото на онова което е... *(Спира за малко и се ослушва)* Чувам глъч.

Сару И на мене така ми се струва.

СЦЕНА VII

(Донна Треза и гореспоменатите)

Донна Треза (*озовала се лице в лице със Сару, се стряска и смутолева*) Една майка има право да влезе в нечий дом, без разрешение на господаря.

Дон Мариу Дон Сару, хайде! Целунете ръка; тя е ваша тъща.

Сару (*леко смутен*) Няма нужда от много формалности...

Донна Треза Раждането мина добре!

Сару (*объркан*) Богородица на помощ!

Дон Мариу Наистина ли трябва да дойде на бял свят това създание сякаш носи нещастие?

Сару (*към донна Треза*) Може ли да вляза?

Донна Треза Точно сега, не. Ще кажа да ви извикат (*Излиза*).

Дон Мариу Как може? Да се държите толкова студено? Не ви ли трепва сърцето от радост, че сте баща? Казват, че е голяма радост, която ние ергените не можем да разберем.

Сару Хайде да се разтанцувам?

Дон Мариу Бих искал тази невинна душица да донесе мир и щастие в дома ви. И двамата сте в разцвета на младостта, влюбихте се един в друг, и разбира се още се обичате, независимо от тези противни кроежи около вас. Вярно е онова което казват, че който е по-възрастен трябва да бъде по-внимателен... Но и по-възрастните трябва да бъдат уважавани, дори когато грешат...

Сару Хубави са тия приказки! Детето ми е добре дошло, от сърце!... Обаче... Обаче... Обаче досега не съм бил, нито искам да бъда някаква играчка.

Дон Мариу Виждате ли? Не може да стоите мирно. Все искате да кажете: и така... и иначе...!... Сърцето когато заговори!... А знаете ли какво бих искал аз сега? Бих

искал да ми кажете: – Дон Мариу, с вас не сме големи приятели, но и така и така сте тук, направете ми една услуга, да се свърши веднъж завинаги. Да отидем в Общината... Без да кажа и дума, ти също... заради раждането и с медицинското свидетелство, в което се казва, че животът ѝ е застрашен (*не дай боже! Чукам на дърво!*) Не ме гледайте така... И ще излезете с чест, след час, без да се оповестява, без нищо...

Сару Браво!... Да, господине! Браво! Аз си тръгвам и оставям дома си във ваши ръце! Знаех, че ще се стигне дотука!

Дон Мариу Извинете! Извинете! Погрешно ме разбрахте...

СЦЕНА VIII

**(Кармину Лизиу, Тину Сфирраца и гореспоменатите.
След това донна Антониа)**

Кармину Лизиу Кой беше този Паулу Сбрача?

Тину Сфирраца Нарочно дойдохме. Ако има някакво недоразумение.

Сару Няма.

Кармину Лизиу Казва, че си му нанесъл голяма обида...

Тину Сфирраца Казва, че ако не бил в дома ти...

Сару По-добре да не ми се беше мяркал!

Кармину Лизиу Така ли реши изведнъж?

Сару Не се месете. Тая работа е между нас двамата.

Дон Мариу Аз бях там... Дон Сару се отнесе внимателно.

Донн` Антониа (*към Сару*) Елате, ваша милост... Радвате ли се? (*Сару оставя приятелите си и влиза в стаята при жена си*). Бяло и червено; сякаш е дете изваяно от восък! (*Излиза*).

Кармину Луизиу Сега не е подходящият момент... Обаче, ваша милост, вие сте били там...

Дон Мариу Това са лични неща. Оставете...не се месете.

Тину Сфиррацца (*към Кармину*) Видя ли че познах? (*Звъни се*).

СЦЕНА IX

Чичча слугинята и гореспоменатите.

След това донна Треза

Чичча (*към дон Мариу*) Господарят иска да види господжата. На господаря му прилоша.

Дон Мариу Какво му е?

Чичча Откъде да знам? Така ми каза... Госпожицата роди ли?

Дон Мариу Върви да кажеш на господаря, че си има внученце.

Кармину Луизиу Сдобриха ли се?

Дон Мариу Какво ти сдобряване!

Чичча А госпожицата няма ли да се прибере? С господаря не се излиза на глава! Кара се с всички! Разплака и госпожица Анчиледда.

Донна Треза (*влиза покрила главата си с шала, изглежда засегната. Към дон Мариу*) Да тръгваме. Тука всичко е наред.

Дон Мариу Не ви ли каза: останете? Поне от възпитание?

Донна Треза Да тръгваме! Горката ми дъщеря!...Сърцето ми се къса. Горката ми дъщеря!

Дон Мариу Не мога да повярвам! (*Запътва се да влезе при Сару*) Позволете.

Донна Треза (*задържа го*) Не, дон Мариу. Аз като майка изпълних дълга си... Да си вървим! (*Сбогуват се и си тръгват*).

(Кармину Лизиу и Тину Сфирраца, остават за миг в недоумение; Кармину махва с ръка, сякаш за да каже, че е по-добре да си тръгнат).

Кармину Лизиу Нещата ще свършат зле с Паулу Сбрача!
Тину Сфирраца Жалко... Това е!... *(Излизат).*

Завесата пада.

ТРЕТО ДЕЙСТВИЕ

Домът на дон Мариу Коста. Гостната е скромна. Малко канапе с два поизносени фотьойла, Обикновени столове. Масичка за стена, в дъното на сцената, върху която са сложени сервиз за кафе и две порцеланови газени лампи. Вратите – едната е вдясно, следва антрето, другата е вляво.

СЦЕНА I

**(Дон Калойру е седнал в един от фотьойлите.
Дон Мариу стои прав)**

Дон Мариу В дома на един ерген, жените винаги намират какво да свършат. Позволих си да ви покая на малка закуска, тъй като днес е Великденската утрин. Анчиледда, като истинска добра домакиня, пожела да сложи масата. Донна Треза, майката в семейството се грижи за кухнята. А пък аз им казах: вършете всичко, както намерите за добре, все едно, че къщата е ваша... Ето, лулата за вас; може да си запалите...

Дон Калойру Сами ще бъдем, нали?

Дон Мариу Защо питате?

Дон Калойру Защото, като помисля, не ми се иска да измените на нашето приятелство.

Дон Мариу *(смее се)* Каква измяна?

Дон Калоѝру Ще се скараме наистина. Главата ми от камък е по-твърда. Като кажа нещо...

Дон Мариу Откъде накъде тия приказки? Освен това, вие сте поканен като гост. Ако случайно дойде някой друг приятел, какво да сторя? Да го отпратя ли? Каквото стигне за шестима, ще стигне и за осмина.

Дон Калоѝру Зависи кой приятел... Не говоря за яденето...

Дон Мариу Като се върнем отново на прекъснатия разговор, а и жените сега ги няма...

Дон Калоѝру Ето, точно този разговор не ми се нрави. Заради мене правите лошо впечатление... Хубав е тютюнът; доста ми е силен... аз пуша по-лек... Заради мене да се zlepоставяте...

Дон Мариу Християнин сте, нали? Днес е Великден: опрощение за всички грехове. Да, ако например...

Дон Калоѝру Оставете примерите...

Дон Мариу Да обсъдим нещата сериозно. Трябва ли да продължава тази кавга? Който е по-мъдър трябва да престане. Това е!

Дон Калоѝру Ако сте ме поканил нарочно... ще се скараме наистина.

Дон Мариу И всичко е заради проклетия инат! Инат от негова страна; инат от ваша страна. Но кой може да ви упрекне в края на крайщата? Откраднаха дъщеря ви, да господа, откраднаха я... Крадецът какво прави? Влиза в дома ви с подправен ключ, разбива чекмеджета, каси, граби сребро, злато, чеизи, пари...

Дон Калоѝру Обаче крадците ги хващат и ги пращат в затвора. Никой не им казва: – Ограбихте ме...ето и останалото; ползвайте го, на инат, пред очите ми!

Дон Мариу Е добре. Крадецът откраднал дъщеря ви не го е направил от злост, а от любов...

Дон Калоѝру Е, да... към зестрата!

Дон Мариу Щях да ви дам право ако Сару Спата беше някой бедняк, някой клетник. Ако се държеше зле. Млад е, витае из облаците. – Аз кой съм? Да не съм някой пресътник, че да не искат да ми я дадат? Ще видят те, ще я взема против волята им! – За себе си е прав. Поставете се на негово място.

Дон Калоѝру (*сменя темата*) Вчера видяхте ли `Нкрината? Мадоната в черна плащеница, търси възкръсналия си син. А Господа наш, с жълтия пряпорец в ръка и с другата вдигната нагоре, е като привидение. И всеки път си спомням, когато бях малък, захаросаното пасхално агънце, благословията...И като видех голата статуя на Добрия ни Господ, питах майка ми: Мамо, на Господа не му ли е студено? Няма ли си дрехи? – А майка ми се смееше, бедната!

Дон Мариу Да не променяма темата. Вчера беше Света събота; днес е Свети Великден...

Дон Калоѝру И ще ядем сварени яйца с колбасица и суха наденица... Дали ще ми приготвят странгуиу?

Дон Мариу Не, нито за вас, нито за останалите. Никой ли не ви каза колко е съсипана дъщеря ви? Човек вече не може да познае онова красиво цвете. Искаше сама да си гледа детето. Да ви кажа правото, Сару се възпротиви и намери дойка. Но тя – не та не! Освен това срамът, че след година и половина не са женени, а и не се задава женитба. Трябва ли наистина да стане онова, за което злите езици говорят?

Дон Калоѝру На кого говорите? На мене ли? Тяхна работа; не искам да знам.

СЦЕНА II

(Донна Треза, след това Анчиледда и гореспоменатите)

Донна Треза (*към дон Мариу*) Какво сте направили? Това не е закуска, това е гала обяд. Не може така, ние сме приятели! (*Към дон Калоѝру*) Само да видиш кой е в кух-

нята. Самият дон Джуванни ла Талиа, както го наричат, готвачът на карабиниерите. За наш срам. Ние трябваше да ви поканим, нали не сте семеен. (*Към дон Мариу*) Но какво ви е? Защо сте така намръщен?

Дон Мариу Редно ли е според вас да се караме, точно днес, на свети Великден?

Дон Калоѝру Май сте се наговорили...? Жените нямат ум. Вече година и половина в дома ми няма мир заради тая безсрамница!

Анчилегга (*влизайки*) Татко, и тука ли! И днес ли, на този свят ден! Знаете ли какво ще направя?... Ще си взема шала и ще отида при сестра ми, че плаче ден и нощ изоставена от всички! Боже Господи! Не се издържа повече!

Дон Мариу Браво, Анчиледда! От сърце са тези думи!

Дон Калоѝру Използваш случая, понеже си в чужда къща, нали?

Донна Треза Проклети да са имотите – огън запалват в къщите на хората (*Към дон Мариу*) Молих ви се и ви умолявах: – Стига вече! Имотът е за децата; няма да го занесем на оня свят. Направиха голяма грешка. Но тя вече я плати. А и той също. Наперен е, буен; от горделивост, ще избере да падне под ножа. А наред всичко е горкото ми момиче и това невинно създание, сукалче на отровено мляко. Грях имаме на душата.

Дон Калоѝру Ами аз не влизам ли в сметката? А горчилката ден след ден, като го видя как минава с приятели пред очите ми, сякаш ми казва с тая високомерна физиономия: – твоят имот трябва да е мой! Ще правиш каквото аз кажа!

Дон Мариу Вие така си представяте нещата, дон Калоѝру!

Дон Калоѝру Ако беше почтен мъж, след като е сгрешил, щеше да се ожени веднага... И те у тях, ние у нас.

Трябваше да го дам на съд за съблазняване на невръстна; но щеше да се отърве с година, две затвор. Нищо работа; доживот трябва да лежи, който разбърква мислите на неопитно момиче... Не прашаше ли да ме обиждат: – Искам зестра! Искам мебели!... Искам имота в Петраниура! – Ама кой е той? Да не е кралят, че да се разпорежда в дома ми?

Анчиледда Татко! Татко!

Дон Калоѝру Ти да мълчиш!

Донна Треза (*към дон Мариу*) Видяхте ли! Не оставя никой да каже дума!

Дон Калоѝру Да я удуша със собствените си ръце ли? Това искате да направя. (*Звъни се*) Кой е? Те ли са? Измяна! Измяна!... (*Към донна Треза и Анчиледда*) Всички нагам! (*Избутва ги към трапезарията и излиза заедно с тях*).

СЦЕНА III

(Кармину Лизиу, Тину Сфиррацца, Нину Мели и дон Мариу)

Дон Мариу Какво става? Сами ли сте?

Кармину Лизиу Водим битка с луди!

Тину Сфиррацца Казва, че ако трябва да се унижава...

Нину Мели После решихме да направим друго. Щом трябва помирение, да свършим всичко докрай, да заличим всички недоразумения.

Дон Мариу Няма да си удържи на думата ли? Не е мъж. Как се уговорихме? Вие сте свидетели. Влиза, вижда тъста си и му казва: – Дал Бог добро – Ние ще се намесим... А после нещата ще се уредят.

Тину Сфиррацца А ако тъстът – казва – започне да го обижда?

Дон Мариу Той трябва да отстъпи. Човекът е по-възрасен; белите коси трябва да се уважават. Какво още има?

Кармину Луизиу Нину Мели го измисли. Знаете какво се случи между Сару и Паулу Сбрача. Паулу сега признава, че е сгрешил. Това момче е такъв по характер – пали се веднага; обаче огънят е краткотраен. За момент като че ли е луд по някоя жена, а после... С две думи – само пушек; даже пепел не остава.

Нину Мели Понеже сме на думата... Двама приятели споделят една мечта...

Тину Сфиррауца (*сmee се*) Паулу пожела да сподели и съпругата на приятеля си... Случват се такива работи. Слава богу, всичко свърши!

Ако позволите, ще ги накараме да се срещнат тука...

Дон Маруц За мен, с голямо удоволствие.

Кармину Луизиу Има и друга трудност... Донна Бининя... наговори ми едни неща... Аз ѝ обясних всичко... Погледна ме с ей такива очи; отвърна ми рязко: – Тръгвам си! Ще взема и сина си!... Знаем, това не е моят дом; взе ме за развлечение, от каприз!... Аз съм лоша жена, нямам нито баща, нито майка; нямам си вече никого! – От тревогите, може би и от кърменето... Господжата ми се стори ... малко изнурена, горката! Как ще я накараме да дойде? Няма и да иска да чуе!

Дон Маруц Какво говорите? Сару не е ли забелязал в какво състояние е съпругата му? Искане или не, тя му е съпруга.

Кармину Луизиу Затова дойдохме. А Сару ми отговори: Не обръщайте внимание. От два дни не говори. Вече свикнах с тези прищевки.

Дон Маруц Знаете ли какво ще направим? Първо елате със Сару. Дон Калойру, донна Треза и Анчиледда са отгътък. Как ви се струва, бащата успокои ли се? След година и половина, да не повярваш... А за Бининя... Анчиледда ще дойде с вас. Не мисля, че като види сестра си...

Главата ми запалихте. Само това липсваше! Да не губим време. (*Анчиледда се показва на вратата*).

СЦЕНА IV

(Анчиледда и гореспоменатите)

Дон Мариу Точно ти ми трябваш! Слушай, момичето ми; вземи си шала, без да те види татко ти или майка ти и отиди с дон Кармину да доведеш сестра си... Днес ще трябва да сложим край на тия неприятности. Казва, че не иска да дойде; кой знае какво си въобразява!

Анчиледга Татко иска да знае кои са тези господа. Мисли, че с тях е Сару Спата. Мама, му се моли като на Господ, със сълзи на очи.

Дон Мариу Ще трябва да преклони глава... на всяка цена! Хайде! Хайде! С добро. А ако упорства и не иска да дойде, пратете да ме извикат.

Анчиледга Аз съм готова. Шалът е отгатак, в антрето.

Кармину Вие вървете да вземете, ти (*към Тину*) Сару, той чака в Салона на Коддусторту; а ти (*към Нину*) Паулу Сбрача...

Дон Мариу (*към Тину*) Вие, със Сару, ще влезете тука; (*към Нину*), а вие с Паулу Сбрача в моя кабинет, докато не ви извикам; разбрахме се, нали?

Кармину, Нину и Тину

Довиждане! Довиждане! (*Излизат заедно с Анчиледда*).

СЦЕНА V

(Донна Треза и дон Мариу)

Дон Мариу Смейте се, госпожо? Значи новините са добри!

Донна Треза Малко сърдит ми се вижда. Но може ли някой да разбере какво се върти из главата на моя съпруг? Смея се за друго. В кухнята е много весело. Дон Джованни, като всички готвачи, вече е полупиян и от време на време си сръбва вино от бутилката. Роза, прислужницата, не му дава да пие

и се спречкват. Сега тя му е скрила бутилката. А той я търси ли търси. – Какво търсите? Внимавайте за тенджерата; задушното ще прегори. – А дон Джуванни, червен като рак: – Жаден съм; къде е бутилката? – Комедия! А пък аз ѝ казвам: Роза, оставете го да пие; колкото е по-пиян, толкова по-добре работи. – Боже, госпожо, с тази вече стават две бутилки! – Роза място не може да си намери... За какво си мислите?

Дон Мариу Искам да ви кажа, но и не ми се иска да ви кажа...

Донна Треза Нещо ново ли има?

Дон Мариу Кармину Лизиу казал, че един приятел на Сару, наричат го Канатедда, много разтревожен, дошъл да разкаже как Бининя говори някакви странни неща.

Донна Треза Странни неща ли?

Дон Мариу Сякаш не била на себе си.

Донна Треза Ох, пресвета Богородице Мария! Ох, пресвета Богородице Мария!

Дон Мариу Казахме му да я доведе, но не можал да я убеди. Сега си позволих да пратя заедно с него и Анчиледда...

Донна Треза И какво говори? Какво говори?

Дон Мариу Странни думи... От гнева в сърцето, кой знае какво излиза от устата!...

Донна Треза Ох, пресвета Богородице Мария! Ох, пресвета Богородице Мария!

СЦЕНА VI

(Дон Калойру и гореспоменатите)

Дон Калойру (*показва се на вратата*) Отидоха ли си? (*Към донна Треза*) Какво ти е?

Донна Треза Господ ни наказа!

Дон Мариу Винаги съм казвал: Като се опъва много въжето, накрая се къса! Но хората казват също: Всяко зло е за добро.

Донна Треза Постъпихме като мъчители! Даже и аз, сякаш тя не е наша кръвчица. Кой не греши на този свят? Греши и свещеникът на олтаря! Когато страстта гори, очите не виждат... *(Към дон Мариу)* Вие му кажете какво е станало. Горкото ми момиче.

Дон Калойру Какво е станало?... Ще ми кажете ли?

Дон Мариу Аз така си обяснявам нещата. От температурата... Отслабнала от кърменето... От лекия унес... И понеже не си е легнала, не е извикала доктора... Сару какво разбира... Но няма защо да се безпокоим.

Дон Калойру Че кой се безпокои? И ти, будалата, повярва!... Искате да ми развалите Великдена, нали?

СЦЕНА VII

(Нину Мели, Сару Спата и гореспоменатите)

(Когато вижда Сару, дон Калойру понечва да се отдалечи, но веднага след това се отпуска в един стол с наведена глава и смръщени вежди. Дон Мариу хваща Сару за ръката и го побутва напред):

Дон Мариу Хайде, по-смело!

Сару *(с леко колебание, към дон Калойру)* Дал Бог добро! *(Към донна Треза)* Дал Бог добро!

Нину Мели И да е честит Великдена на всички.

Дон Мариу *(към дон Калойру)* Целува ви ръка!

Дон Калойру *(рязко, непреклонно)* На мене ли? Че кой е този господин?... Не го познавам!

Донна Треза Калойру!

Дон Калойру *(разгорещено)* Господин дон Мариу!... Това е истинска измяна!

Дон Мариу Измяна от страна на приятел, който ви уважава и ви обича. Най-малкото, от обикновено възпитание, отговорете на поздравата.

Дон Калойру *(с едва сдържан гняв)* Аз съм невъзпитан!

Нуну Мели Дон Калойру Риджу винаги е бил човек който... как да кажа... който помни своя дълг; с когото всъщност никой в този град, никой, твърдя аз... може да се сравни с него. Като искат – да одумват: – Твърдоглав е! Твърдоглав! – Но това не е дефект; това е характер. Когато обаче някой съумее да го подхване с добро... да ви кажа... става мек като тесто... А и това момче... Но е вярно, че сме тука, и че му каза: Дал Бог добро! Това какво значи? Все едно да му се хвърли в краката.

Сару Аз не се хвърлям в ничии крака!

Нуну Мели Разбира се... Какви крака?

Дон Мариу Да не усложняваме нещата. Ето: няма за какво повече да се говори. Каквото било било. Упоритост, инат – от едната и от другата страна. Няма нищо по-лошо от това, инатът да влезе в главите на хората. Отстрани изглежда, че Сару го прави заради имущество; обаче не му и минава такава мисъл през ума! Случва се понякога, човек не смята нито десет нито двацет хиляди лири, а после от инат, за пет чентезими може да му смъкнат кожата... Така че... стига с този проклет инат. Сару повече не говори за зестра. За това ще се мисли после. (*към дон Калойру*) когато на вас е удобно и както ви е удобно. Какво повече от това?

Дон Калойру (*както по-горе*) Така ли искате да ме подлъжете?

Сару Какво подлъгване, какво. Да сложим нещата на място. Не дойдох ли у вас господин дон Мариу? И през ум не ми минаваше. Слава Богу, вкъщи имам какво да ям; няма нужда да прося от никого милостиня... Нека да говоря, дон Мариу, по-добре ще бъде да се обясним точно...

Дон Мариу Няма нужда...

Сару Само за едно ми е мъчно: колко мъка причиних на горкото момиче... Обаче вината не е само моя. Трябваше да се оставя да ме унижават ли? Понякога човек не знае какво

върши.. Всичко е от любов към нея и към това невинно създание на гърдата ѝ... Какво ви отговорих оня ден господин дон Мариу? Искам да ви докажа, че вината не е само моя.

Дон Мариу Така е! Така е!

Нину Мели И аз съм свидетел...

Дон Калойру (*както по-горе*) Значи кривият съм аз! Дойде да ми го каже в лицето.

Дон Мариу Не, не; нека не се разбираме криво.

Дон Калойру (*както по-горе*) Е, да! Аз съм глупав! Не разбирам!

Дон Мариу (*към донна Треза*) Кажете и вие някоя блага дума, госпожо!

Донна Треза Мисля за дъщеря си, защо не идва! Кой знае какво се е случило! Кой знае какво се е случило!

Дон Мариу (*към Сару, който свива рамене и понечва да си тръгне*) Къде отивате?

Сару Защо да стоя повече? Нищо не може да се направи.

Дон Мариу (*рязко*) А вие, дон Калойру, вие ми нанасяте тази обида? Защото това е плесница в лицето, след като се каза: Каквото било, било; направете както намерите за добре; вие сте по-възрастният! – Ето, идва, казва ви: Дал Бог добро!... В края на крайщата, да не би някой да е умрял? Едно мъничко детенце, още некръстено дори, без баща, без майка... Трябва да се казва Калойру, като дядо си... И тези двама млади, в безпътица, в очите на хората нито съпруг, нито съпруга... И заради противните интереси...

Дон Калойру Заради честта, трябваше да кажете! Заради честта на едно семейство!

Дон Мариу Де да беше въпрос на чест! Разбирам повече от всеки друг какво значи чест. Ако ставаше въпрос за чест, аз, дон Мариу Коста, чувствайки се кавалер, колкото всеки друг, нямаше да се намеся от приятелство, от желание да има мир между двете семейства... Като че ли двама влюбени за първи път бягат! Като че ли се повдигат

за първи път въпроси за имущество и зестра! И ето, един приятел казва: Хайде, да загърбим тези неща! – Него какво го засяга? Каква полза има от всичко?

Сару Така ли ми говорите?

Дон Мариу Не. Всъщност, вие...

СЦЕНА VIII

(**Анчиледда. Кармину Лизиу, Бининя и гореспоменатите**)

Анчиледда (*още щом влиза се хвърля в обятията на майка си*) Горката ми сестричка! (*Към Сару*) Безсрамник! Ето докъде я докарахте!

Сару (*втурва се към тях*) Какво става?

Кармину Лизиу Господа, успокойте се! Спокойно! Да не усложняваме нещата!

Сару Какво става?

Дон Мариу Нищо! Нищо! Леко нервно неразположение.

Донна Треза Бининя! Бининя! Дъще моя!

Бининя (*унесена, с вперени в една точка очи, не разпознава никого, сяда на първия попаднал ѝ стол, близо до вратата*) Уморена съм! Вървах дълго!

Анчиледда Едва я доведохме. Спираше посред пътя... Хората се обръщаха да гледат, любопитстваха... Какъв срам!

Сару Как така? Внезапно?... Бининя!... (*Към Анчиледда*) А детето?

Анчиледда Спеше, в люлката. Щом се събуди, слугинята ще го доведе.

Сару (*силно разтревожен, към Нину Мели*) За Бога, отиди да извикаш лекар!...

Дон Мариу В аптеката на дон Филичану Дзокку, на две крачки; който и да е, винаги има някой... (*Нину Мели излиза*).

Донна Треза Дъще моя! Аз съм твоята майчица!... Как си?

Бининя (*както по-горе*) Доведоха ме тука... Какво съм виновна? Вече нямам кърма!

Сару От два дни не е казала и дума. Отвреме навреме се случва. Оня ден ѝ казах: За Великден сме поканени у дон Мариу Коста... Ще бъдат баща ти, майка ти и сестра ти. – Сякаш не говорех с нея. И си помислих: Не ми вярва! Но когато ги види...

Донна Треза Ако е вярно, че няма кърма, трябва да помислим за малкия... Бининя!

Дон Мариу (*към дон Калойру*) Кажете и вие нещо.

Дон Калойру (*разчустван*) Погледни ме! Не ме ли познаваш?

Бининя (*говори сякаш на себе си*) Щом те така пожелаха!... Къде е синът ми? И детето ли не иска да ми даде?... Щом така пожелаха! Не знаете ли? Главата ми се замая! Слязох по стълбата боса... Той ме чакаше на портата... Да, така е... Плачех... Със сълзи започна всичко и със сълзи свършва... Но щом те така пожелаха!

Сару (*трескаво*) Няма ли да дойде някой? Може ли да няма лекар? Оставете я... Не я карайте да говори...

Кармину Лузиу Може да е от слабост. Да ѝ дадем да хапне нещо.

Дон Калойру Курабийка натопена във вино.

Дон Мариу Ето там, Анчиледда, има бутилка Марсала... Има и курабии. (*Анчиледда излиза*).

Бининя (*към майка си, без да я познае*) И вие ли плачете... Какво са ви направили? (*Гледа я втренчено и сякаш я познава*) Не! Не! Не може да бъде!... Тука чувствам тежест (*слага ръка на челото си*). И бодежи, ето тука (*вдига ръка към гърдите, близо до сърцето*).

(*Връща се Анчиледда с чаша Марсала и курабийки*) Какво е това?... Отрова ли е? Преди трябваше да ми я дадете, преди да се роди синът ми!

Донна Треза Ще ти помогне; ще премахне болката в главата...

Сару (*като ѝ подава виното*) Бининя!... Моля ти се!

Бининя Как се пие? Така ли? (*Изпива виното*) Огън!... Дадохте ми да пия огън!... Той ми го даде, (*посочва Сару*) да ме махне от пътя си и да вземе друга... Да я вземе! Какво ме интересува? Стига да ми остави детето! Нямам вече кърма! От снощи не ми идва, каквото и да правя! Нищо!

Сару (*трескаво*) Какво става? Вдън земя ли потънаха докторите?

Бининя (*рязко, внезапно*) Къде е детето?... Дайте ми детето! Толкова ми е свито сърцето!... Анчиледда! Ти си Анчиледда, нали? Сестричката ми! И ти ли избяга? (*Целува я и я прегръща*).

Дон Мариу Нали ви казах? Това е нервно неразположение. Временно е. След като започна да разпознава...

Сару Бининя!... Виж: майка ти е дошла.

Бининя (*както по-горе*) Когато родя следващия път... ще пратя да я повикат. А! Кой е този? (*Посочва дон Калой-ру*) Кой е този? Колко съм объркана! Сару, да си тръгваме... Не се карай заради мене!... Каквото Господ пожелае! Преживяхме толкова мъки! Примирихме се... Остави!... Не се карай! Да си тръгваме! Да си тръгваме!

СЦЕНА IX

(Нину Мели, дон Филичану, Дзокку и гореспоменатите)

Нину Мели Водя аптекаря.

Дон Филичану Извинете, господа!... Каза ми, че е спешно... Лекарите ги няма... Каза, че се касае за нервна криза... Извинете, че дойдох аз, но... Донесох един препарат.

Дон Мариу Благодаря ви, дон Филичану! Напротив, точно вие... такава любезност...

Дон Филчану А! Минали работи! Кой си спомня такива неща? Изпълнявам дълга си... Да видим!

Бининя Какво иска този?... Пак ли?...

Кармину Лузиу Дайте го. Как да го взема?

Дон Филчану По една лъжичка на всеки половин час.

Дон Мариу Чудесно *(говори му тихо на ухото)* Нали разбирате? В живота може да се случи...

Дон Филчану Само изпълних дълга си... Извинете.

Сару *(смутено)* Благодаря... Направихте много повече.

Дон Мариу Мели, изпрати аптекаря.

Дон Филчану Може и една лъжичка на всеки четвърт час ако има конвулсии. Лекарството е силно. *(Сбогува се)* Господа... *(излиза заедно с Нину Мели)*.

Кармину Лузиу Толкова ли са недосетливи аптекарите! Трябваше да разбере...

Дон Мариу Напротив, доброто сърце си личи.

Сару Бининя! Момичето ми! *(Към Анчиледда)* Лъжичка. *(Анчиледда отива и се връща с лъжичката)*. Ето... От това ще ти дойде кърмата. – Така да ѝ кажем – Иначе малкият ще умре от глад.

Бининя Как хубаво мирише!... Още!... И Анчиледда избяга... Сега е неин ред!... А татко и мама останаха самички!

Дон Калойру и донна Треза Не, Бининя! Тука сме! Тука сме!

Бининя *(на лицето ѝ се изписва голямо облекчение)*. Затваря очи, обляга се на ръката на Сару и полека се отпуска върху облегалката на стола. Всички са около нея, гледат я с трепет).

Дон Мариу *(виждайки Сару и дон Калойру един до друг, хваща бързо ръцете и на двамата и ги събира)* И

сега ли не? Пред тази душа? (*След миг на колебание, дон Калоюру прегръща Сару*).

Дон Калоюру (*развълнуван*) Като син!

Сару Татко!...Простете ми! (*Сару прегръща и донна Треза*).

Кармину Лизиу, дон Мариу, Нину Мели Слава! Слава на Светото Възкресение! (*Ръкопляскаат*)

Дон Мариу О!... Най-накрая!

СЦЕНА X

(*Тину Сфирраца и гореспоменатите.*

След това Паулу Сбрача)

Тину Сфирраца Какво става, забравихте ли ни? Цял час сме отгатык. Как е? Да не е припаднала...

Кармину Лизиу Шшт!... Да я оставим на спокойствие. (*Към Тину*) Почива си.

Дон Мариу На устните ѝ се появи усмивка! Добър знак! И така, чуйте, дон Сару. Това е желанието на всички приятели... Днес трябва да бъде наистина един прекрасен Великден. И трябва да се заличат всички недоразумения...

Сару Кажете, дон Мариу.

Нину Мели Аз така предложих.

Дон Мариу Между нас има един човек, който желае да поиска прошка... Съжалява... В пристъп на полуда... Хора сме!

Сару Кажете, дон Мариу

Паулу Сбрача (*влиза*) Аз съм... Все едно, че бях пиан... Сега виното ми се изпари от главата... Какво да се прави, случва се?

Сару (*стиска му ръката с усмивка*).

Анчилегда (*наблюдава Бининя*) Събужда се!

Сару Как си, Бининя?

СЦЕНА XI

(Лекарят Ла Роза и гореспоменатите)

Сару Ах, докторе... Моля ви!

Лекарят Аптекарят ми съобщи... Какво има?

Сару Стана изведнъж!

всички в един глас:

Донна Треза Може да е от слабост... Няма кърма.

Лекарят Да видим.

Дон Мариу Сякаш бълнува. Изглежда особена.

Сару Моля ви, докторе!

Лекарят *(като вижда, че Бининя го гледа втренчено)*

Не се страхувайте, госпожо. Тук са вашият съпруг, вашата майка, вашият баща и сестричката ви.

Бининя *(оглежда се, сякаш не разбира)*.

Сару *(посочва роднините)* Ето ги! Успокой се! Сега ще се оженим! Сега ще кръстим малкия...

Бининя *(не може да повярва)* Ще се оженим ли? Ще кръстим... Кой ти каза? О, Господи!... Каква болка, тук, в сърцето... Пак, по-силно! *(Пауза)* Кой ти...каза?

Донна Треза и Дон Калойру Ние!

Бининя Сару, кои са...тези хора?

Сару Как? Не ги ли позна? Мама и татко!

Бининя Детето ми!... Къде е детето? Умряло е...от глад... без мляко!... Какво ще правя без мляко?

Лекарят Кърмата ще ви дойде, не се тревожете, госпожо. *(Към Сару)* Има висока температура... Не може да остане така.

Сару Кой можеше да помисли, докторе!Бининя! Бининя!

Бининя *(с отслабнал глас, с ръка на сърцето)* Ще се оженим ли? Ще кръстим детенцето? *(Притваря очи, отпуска се)*.

Сару Да! Да!

Бининя (*както по-горе*) Какво щастие!...

Сару Виж! Баща ти, майка ти, Анчиледда!... Докторе!
Докторе!

Лекарят Тихо! Силното вълнение може много да ѝ навреди... (*към Бининя*) Госпожо!

Бининя (*с плачевен глас*) Сине! Сине мой!... Ах!.. (*издава стон, вдига ръка към сърцето си, след това отпуска бавно глава, сякаш заспива*).

Сару Какво значи това, докторе? Какво?

Лекарят (*отговаря с неопределен жест и маха ръката си от пулса на Бининя*).

Дон Мариу (*тихо към лекаря*) Отиде си? (*Лекарят не отговаря и се отдалечава*).

Сару (*отчаяно*) Бининя! Бининя моя скъпа!

Дон Калойру, донна Треза, Анчиледда Дъще! – Дъще!
– Сестричке!

(*Дон Мариу, Нину Мели, Кармину Лизиу, Тину Сфиррацца, Паулу Сбрача, застават около тях, като се опитват да ги отдалечат от нея*.)

Дон Мариу Колко тъжно Възкресение!

Завесата пада.

Луиджи Капуана

РАЗПИТ

СЦЕНА ЕДИНСТВЕНА

Непретенциозна стая с варосани стени. В дъното – гардероб боядисан в зелено. Вляво на зрителите, между два прозореца – широка маса с папки от съдебни дела. Голяма стъклена мастилница, пера. Вдясно – входната врата. Няколко обикновени стола. Съдия следователят е седнал до стената: Дон Сару Вриска е седнал срещу него. Отстрани, вляво от Съдията е Писарят, който от време на време записва показанията.

Съдията И така, да пристъпим към фактите. По-миналата нощ на Викола дел Джилио е убит Пиетро Марокко, с прякор (*съдията произнася трудно думите на диалект*) сина на Гиммеруто.

Дон Сару Жиммуруту, господине; ние така му казваме.

Съдията Добре. Какво знаете за това?

Дон Сару Аз ли? Господине, аз не знам нищо.

Съдията Как така нищо? Деянието е извършено на петдесетина крачки от вашия салон.

Дон Сару Просто, така отговорих... така си е думата; почти нищо, господине. Аз съм бръснар и слава на Господа, имам много редовни клиенти – зает съм с тях целия божи ден. Бръснене, сресване, подстригване... Четирима сме в Салона и не ни остава време дори да се почешем. Някои клиенти предпочитат да пипне моята ръка, а не на младите, може би защото ги забавлявам с разни истории.

Разбирате, нали, ваша милост: да насапунисаш, да обръснеш толкова лица, да подстрижеш косите на толкова глави... кой може да се занимава с хорските работи? Сутринта прочетох във вестника... О, Боже! Останах с отворена уста и си казах: Ей така трябваше да свърши всичко!

Съдията Защо трябваше да свърши така?

Дон Сару Защото така трябваше да свърши!... Разбирате ли, ваша милост... В този момент пред очите ми се появи, така да се каже, грозното лице на съпруга. Всеки път когато го видех да минава и заминава – само като усет, без човек да знае защо – си мислех: каква физиономия на престъпник! Обаче не е казано, че е така. На този свят има толкова нещастници по-грозни и от смъртния грях, а са благоприлични хора. Но за този, честно казано, бях сигурен, че не се лъжа.

Съдията Бяхте приятели. Той често сядаше пред вратата на вашия Салон.

Дон Сару Може ли, кумпари? – Казваше ми кумпари, наричаше всички кумпари. – А аз – Заповядайте, кумпари. – Ей там има свободен стол. Какво да му кажа? Не, не може? Салонът е обществено място, като Кафенето, като Бирарията; с тази разлика, че за да седнеш, не плащаш нищо, и не си длъжен да се обръснеш или да се подстрижеш. – Позволете, кумпари? – И се настаняваше тихомълком, изпускате дим, с притворени очи, като че ли беше задрямал. Стоеше половин час, един час, повече... и отначало, да си призная, това ме дразнеше. Носеха се слухове...!

Съдията Какви слухове?

Дон Сару Някакви слухове... Ваша милост по-добре от мене знае колко са жлъчни хората. Аз поначало не вярвам и дума от онова, което казват за някой човек, нито добро нито лошо. Така никога не бъркам и не си троя душата.

Съдията Тоест, какви слухове? Не се отклонявайте от темата.

Дон Сару Ами слухове!... Слухове!... Днес се чуло едно, утре друго; и пак и пак... човек хваща вяра, че съпругата... Знаете, ваша милост; красивата съпруга е Божие наказание. И в края на крайщата, някои неща не ги вижда само оня, който не иска да ги види.

Съдията Значи той, съпругът...?

Дон Сару Аз нищо не знам, господин Съдия... Да си кажа правото, всеки път когато идваше да седне пред вратата или в Салона, аз си казвах наум: – Ако този не вижда, значи е пълен слепец. Ако не иска да види, значи е наистина ... – Вие разбирате, ваша милост; човек не може да избяга от тази... от тази... помогнете ми да го кажа...

Съдията Дилема.

Дон Сару Дилема, точно така господине; нотариус Ди Блази, дойде да се обръсне в Салона, прибави още някоя дума, та попадна точно в целта, с цялото ми уважение.

Съдията Така че, според вас, дон Никазио...

Дон Сару Ах, господине! Няма да притуря ни сол ни пипер. Да отговаря той пред съвестта си. Всеки пред съвестта си; Исус Христос ни е оставил тия думи: Не съди, за да не бъдеш съден!... А, да, една сутрин... или една вечер? Не си спомням добре... да, сега си спомних – една сутрин бях пред вратата, точех си бръснача – дойде да ми каже какво се чува наоколо. Вървеше смръщил вежди. – Привет, кумпари! – А аз с глава и с очи го питах: – Какво ви е? – Приближи се, погледна ме забил в мене очи и отговори: – Не ви ли казах, че ако не днес, то утре ще направя някоя лудост? И ще я направя, кумпари; направо за косите ме дърпат. – Ами да ги отрежем! – му казах аз на шега, та да го отклоня от тази полууда.

Съдията И така, той какво ви каза?... И по какъв повод ви го каза?

Дон Сару По повод на съпругата му, естествено. Някой сигурно му е пуснал някой бръбмар... И от половин дума

може човек да изгуби покой... И ето как от устата на един кавалер е възможно да изскочи: – Ще направя някоя лудост!... – Това е всичко. Друго не знам, господин Съдия!

Съдията А вие само с шегата ли му отговорихте?

Дон Сару А какво да му кажа? Направете я? И наистина си тръгна като кимаше с глава. Никой не може да проникне в хорския ум. А когато веднъж го чух да си излива душата...

Съдията Значи пред вас си изливаше душата?

Дон Сару Пред мен и пред другите. Разбирате ли, ваша милост... Човек трупа, трупа, трупа и накрая, за да не хвърли топа, пред първия срезнат– си излива душата.

Съдията Но вие не сте били първият срезнат. Посещавали сте дома му.

Дон Сару Като бръснар, господин Съдия, всеки път когато пратеше да ме повикат.

Съдията А и вероятно, когато сте знаел, че е излязал от къщи.

Дон Сару Нарочно? Не! Никога!

Съдията И като сте намирали съпругата му сама, сте си позволявали...

Дон Сару Клевета, господин Съдия! Кой го казва? Ваша милост ли? Може би, някой път, някоя шеговита дума да ми се е изплъзвала от устата... Нали разбирате, ваша милост! Като съм се озовал лице в лице с хубава жена, дете се знае, държи на майтап... А и за да не мязам на глупак...

Съдията За каква шеговита дума става въпрос! Заплашвали сте я дори!

Дон Сару Клевета! Да я заплашвам, и защо? Жена като нея, има ли нужда някой да я заплашва, в замяна на някоя облага? Никога не съм падал толкова ниско. Не съм някое пиччиридду, господине; тука казваме пиччиридду; не знам по вашия край, в Талия...

Съдията Разбрах: момче, неопитно. Но страстта кара хората да вършат глупости.

Дон Сару Тази жена може да набеди даже самия Исус Христос! Страст ли? На моята възраст? Вече съм чукал четиредесет, господин Съдия, имам и по някой бял косъм. Правил съм глупости като млад, като всички. Та сега ли и за жена като тази? Аз не съм сляп, ако някой е сляп, това е дон Никазиу, съпругът. Разбрах аз, че този младеж, синът на гърбавия – Горкият нещастник! Скъпо си плати! – разбрах аз, че този младеж и` завъртял главата. Така става с някои жени: тръгват през просото, сгодяват се, оставят се, и накрая попадат в лапите на някой нехранимайко, дето ги изпива с очи... А да беше само това!... И дървото е играло, господин Съдия, и не веднъж или дваж, господине!... А пък аз, от съжаление към горкия съпруг, нали ми беше мъчно... Ах!... Ето защо е приказвала наляво и надясно, че съм я заплашвал. Говори така, понеже имах глупостта да отида и да я напътствам, в деня когато дон Никазиу ми сподели: – Ще направя някоя лудост! – Или не е разбрала или се прави че не разбира проклетата фуста!

Съдията Не, вие го казахте...

Дон Сару Да, господине, сега си спомних, казах и`: – Аз ще ви отърва от това бреме! Даже ако трябва в затвора да вляза! – Обаче, аз, господине, говорех от името на съпруга. Така, в увлечение, нали разбирате, ваша милост, човек представя нещата, сякаш са негови собствени.

Съдията Съпругът не е знаел нищо относно всичко това.

Дон Сару Може би трябваше да му се похваля: Направих това и това? На приятел се помага или не се помага. Аз така го разбирам.

Съдията И каква е причината за целия този интерес?

Дон Сару Характер, господин Съдия. От такова тесто съм замесен: имам меко сърце.

Съдията Вашите заплахи са станали много настоятелни, и заедно със заплахите е имало обещания и то какви обещания! Златна верижка с часовник, чифт обеци.

Дон Сару Вярно е; не мога да отрека. Намерих ги случайно в една торбичка. Бяха на съпругата ми, светла и памет. Пред ваша милост не се срамувам. Занесох ги да ги заложам... И за да му попреча, горкия, да направи някоя лудост, ми дойде тази идея: Ние двамата! След като постигнем целта си и махнем младока от пътя си, щях да кажа тогава на дон Никазиу: – Приятелю, да си върнем тия златни нещица... – А той като кавалер; нямаше да ме остави да продължа!

Съдията Но когато тя ви отговори: – Задръжте ги, нямам нужда от тях! – защо защо започнахте да я умолявате, да плачете?...

Дон Сару Ах, господин Съдия! Понеже ваша милост иска да го кажа, не знам как можех да се въздържа... Оттам нататък, господине, сякаш аз бях съпругът; можех да я удуша със собствените си ръце! Можех аз да направя оная лудост, дето дон Никазиу искаше да направи!

Съдията Бил сте бдителен, ясно е. Помислили сте: нито аз нито другите; в смисъл, онзи любовник. И сте застанали до съпруга, който дотогава не го е било грижа, или защото не е вярвал или защото е намирал за по-добре... да понася по-малкото зло.

Дон Сару Може би някоя и друга дума към него да ми се е изплъзнала от устата.

Съдията Дон Никазиу казва че...

Дон Сару (*избухва*) И той ли? И той ми се сърди, така ли? На мене си го изкарва? Така ми благодари, нали?

Съдията Стойте спокойно, седнете на мястото си. Започнахте да оспорвате още в началото: Не знам нищо! А знаехте много неща. Би трябвало да знаете още много други... Стойте спокойно.

Дон Сару (*разгорещено*) Искат да ме завлекат в пропастта, господин Съдия! Започвам да разбирам!

Съдията Човек са завлича сам със собствените си крака в пропастта, когато страстта го заслепи.

Дон Сару Но ваша милост смята че...

Съдията Нищо не смятам. Ясно е, че подпудителят сте били вие и... не само подбудител.

Дон Сару Клевета! Клевета, господин Съдия!

Съдията Онази вечер са ви видели да разговаряте до късно със съпруга.

Дон Сару Мъчех се да го отклоня. И му казах: Оставете тая работа! И така и така нещастieto ви е сполетяло – той или друг, все тая! – А дон Никазиу ми повтаряше като обезумял: – По-добре друг, само този мерзавец не! – Точно с тия думи!

Съдията Дебнели сте на ъгъла на Викола дел Джилио...

Дон Сару Кой ме е видял?... Кой ме е видял?... Да направя добро. Ето докъде стигнах, щом исках да направя добро... Да, ваша милост, на ъгъла; до там го придружих. Понеже нямаше начин да го отклоня... вече беше единайсет и половина – вече си тръгнах, възмутен, даже без да се сбогувам... Да направя добро!... Да направя добро!...

Съдията И така...

Дон Сару И така, господин Съдия...

Съдията С клещи трябва да ви вадя думите от устата!

Дон Сару Ваша милост, нали знае как е през нощта, когато има светкавици? Хем се вижда, хем не се вижда нищо. Така. Обърнах се... Дон Никазиу се беше втурнал към портата на къщата си, след ъгъла на оградата.

Съдията И вие се втурнахте...

Дон Сару Господине...по инстинкт! Разбирате нали, ваша милост.

Съдията Кой затвори портата? Била е затворена веднага.

Дон Сару А, в тая бъркотия, господине! Двама се блъскаха един друг в стената и едва дишаха... Аз исках да извикам... Пум! Единият се струполи на земята с все сила!... И наред всичко това, усещам как някой ме хваща за ръката: – Бягайте, кумпари! Не бива да влизате! – Оттука, оттука! Озовах се наред всичко това без и аз да знам как!... Даже си мисля, че дон Никазиу е убил ижена си... А негодницата побегнала нагоре и се заключила с железния лост на вратата. Прочетох го във вестниците... Всичко казах, както ваша милост поиска. На въдицата ме закачихте, като рибка в поточе.

Съдията От експертизата на лекарите става ясно, че ударът прерязал сънната артерия на жертвата е бил от бръснач.

Дон Сару Докъде искате да ме докарате, ваша милост?.. Ох! Ох! Как ме предаде дон Никазиу! Какво безчестие! Само два дни преди това, господин Съдия – човек не може да внимава за всичко!... Не може да предвиди всичко! – та два дни преди това, пристига в Салона и ми казва: – Кумпари, услугете ми с един бръснач; имам мазол, не ми дава мира. – Изглеждаше толкова спокоен, че аз не подозрях нищо. Даже го посъветвах: – Внимавайте, с мазолите шега не бива. – Знаем, кумпари! – А дон Никазиу какво казва?... Отрича ли?

Съдията Дон Никазиу – и съпругата му го потвърди – казва, че се качил нагоре по стълбата и почукал на вратата. Съпругата му дошла да отвори и го попитала защо се връща толкова късно.

Дон Сару И нищо друго?

Съдията Казва, че вечерял, легнал си и че на сутринта...

Дон Сару Господин Съдия! Господин Съдия!... Доведете го тука, пред мене... А тя, проклетата фуста, какво казва?

Съдията Казва, че сте я заплашвал: – Аз ще смъкна тоя товар от плещите ви! Даже и в затвора да вляза!

Дон Сару Значи на тоя роконосец, мъжа ѝ рогата не го сърбят и сега, така ли? Това са дяволиите на оная проклетница!

Съдията Не продължавайте да отричате. Вече е ясно...

Дон Сару Винаги съм го казвал! Тази безсрамница ми направи магия!... Магия, господин Съдия!... Няма как иначе!... Колкото повече казваше не, толкова повече ума ми хвъркваше и кръвта ми пламваше, както онзи ден – Не! Не! – с жар ме посипа... Но стига вече! Не искам друг да страда заради мене!... Да, аз убих Петру Марокку, господин Съдия! Заради оная проклетница, господин Съдия! И нея, причината за цялото зло, правосъдието я оставя на мира!... Ще ме пратите в затвора, нали ваша милост! Колко? Десет, петнайсет години?... Няма значение!... Истинското правосъдие ще го раздам аз, кълна се пред този благословен кръст! (кръстосва палци и ги целува). Аз, със собствените си ръце, господин Съдия!...И в затвора няма да мисля за друго! И като изляза, ако я намеря жива, стара и станала по-грозна и от дявола..., няма значение! Трябва да си плати, безсрамната вещица! – А! Не! Не! – А пък аз ще отвърна: Да! Да! – И ще ѝ източа до последната капка кръв... И ще отида да умра в затвора. Но стига вече! Пробита лодка морето бурно я очаква...

Съдията Писарят ще прочете...

(И докато писарят се приготвя да прочете вече написаните показания и Дон Сару се отпуска изтощен на стола, завесата пада).

БЕЛЕЖКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА „РАЗПИТ“

Съдия следователят

От Континента. Би било подходящо, актьорът да се изразява с piemontski или lombardski акцент. Сериозен, фин мъж, говори с лека усмивка и с едва забележим оттенък на ирония, наблюдавайки внимателно изражението на Дон Сару Вруска, като го кара да се чувства неудобно под зоркия му поглед.

Дон Сару Вруска

Около четиредесетте; облича се с известна превзетост.

В началото отговаря като сигурен в себе си човек; но не след дълго се забелязва някакво колебание в думите му, сякаш чувства нуждата да бъде предпазлив.

Неволно се подвежда и прави известни признания, като се стреми да умаловажи значението им със смирения си, почти наивен тон. Но когато стъпка по стъпка Съдията го притиска, губи увереност, усеща надвисналата опасност, разбира, че е хванат в клопката на един безмилостен дуел със Съдия следователя и загубва търпение. В объркването си обаче, проявява изблици на съобразителност, за да намери някакво оправдание или подобие на оправдание. Става нервен, раздражителен, когато разбирайки, че е изгубил почва под краката си, и че Съдията е изтръгнал с голямо умение част от истината, се обезкуражава и признава всичко. И едва отхвърлил този товар от себе си, вдига глава и заплашва, че истинското правосъдие, ще раздаде той самият, веднага щом излезе от затвора! В тези последни думи би трябвало да се почувстват гневът на разочарования влюбен, риданието на нещастника подтикнат от страстта към престъпление, омразата и ужасяващият изблик на радост от бъдещото отмъщение.

СЪДЪРЖАНИЕ

Луиджи Капуана.....	3
ОТ УПОРСТВО.....	5
Първо действие.....	7
Сцена I.....	7
Сцена II.....	9
Сцена III.....	9
Сцена IV.....	10
Сцена V.....	11
Сцена VI.....	12
Сцена VII.....	15
Сцена VIII.....	19
Сцена IX.....	24
Сцена X.....	25
Второ действие.....	25
Сцена I.....	25
Сцена II.....	27
Сцена III.....	29
Сцена IV.....	30
Сцена V.....	32
Сцена VI.....	34
Сцена VII.....	37
Сцена VIII.....	38
Сцена IX.....	39
Трето действие.....	40
Сцена I.....	40
Сцена II.....	42
Сцена III.....	44
Сцена IV.....	46
Сцена V.....	46
Сцена VI.....	47
Сцена VII.....	48
Сцена VIII.....	51
Сцена IX.....	53
Сцена X.....	55
Сцена XI.....	56
РАЗПИТ.....	59
Бележки за изпълнението на „РАЗПИТ“.....	70

Луиджи Капуана
ОТ УПОРСТВО
РАЗПИТ

Превод от сицилиански
Даниела Илиева

Casa Sicilia, Sofia

Оформител:
Ивайло Найчев

За контакт:
dani.ilieva@alice.it

Формат 60/84/16

Обем 4.5 коли

Печат: „Булгед“

София 2016